БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 179 (9934) | 1962 оной июлиин 31, вторник | Сэн 2 мүнгэн

Залуушуулай болон [студ]ентнүүдэй Хельсинкидэхи [Бүх]эдэлхэйн VIII фестивальда хабаадагшадта

[...] ханинар!

[...]шуул болон студентнүүдэй Хельсинкидэхи Бүхэдэлхэйн VIII кон[...]адажа байһан таанадта хани халуун амаршалгын үгэ дамжуул[...]амда ехэ аятай байна.

[...]шуулай болон студентнүүдэй һайн заншал болоһон фестиваль [...]б үндэһэ яһанай, ондо ондоо үзэл бодолтой, элдэб шажанда шү[...]у хүнүүдые «Эб найрамдал, хани барисаан!» гэһэн һайн һайхан [...] нэгэдүүлдэг байна. Эб найрамдал, хани барисаан хадаа мүнөө [...]айлашагүй эрилтэ болоно, эб найрамдал, хани барисаан хадаа [...]эндэ мүнөө тон шухала болонхой.

[...]рамдал бүхы оронуудай арадуудта хэрэгтэй. Имагтал бата бэхи [...]далай хангагдаад байһан эрхэ байдалда залуу үетэн ухаа[...]о, эрдэмдэ һуража, хүн түрэлтэнэй баялигые арбидхажа, өөрын[...]е зохёожо шадаха байна. Эгээл иимэһээ эб найрамдалай түлөө, [...] бүгэдэ ниитэзрээ хуряахын түлөө, арадуудай зол жаргалай тү[...]адай түрүү зэргэдэ залуушуул һууриияа эзэлхэ ёһотой.

[...] оронуудай залуушуулай хани барисаае, мүн эб найрамдалай, [...]на бэеэ даанхай байдалай, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ [...]эдалые Бүхэдэлхэйн VIII фестиваль улам ехээр бэхижүүлэг лэ!

Н. ХРУЩЕВ.

[Моск]ва, Кремль.
[19]62 оной июлиин 29.

КОММУНИСТНУУД ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгатай танилсаад байхадаа Загарайн аймагай «Гигант» колхозой гэшүүд ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэхэ зорилго урдаа табиһан байгаа. Тэжээл бэлдэлгын үедэ колхозой партийна организаци олон коммунистнуудта даалгабари үгэжэ, үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие богони болзорто дүүргэхээр эльгээ һэн.

Мухар-Тала гэжэ газарта үбһэ хуряалгада ажалладаг механизаторнуудые коммунист Иван Трофимов хүтэлбэрилнэ. Тэрэ ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, ажалшадые зоригжуулжа шадаа. Жэшээнь, «Беларусь» тракторта хүдэлдэг Алексей Бурлаков, морин косилкашад Павел Тютрин, Андриян Бурлаков гэгшэд түрүүшын үдэрһөө мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, үдэрэйнгөө даабариие 115—120 процент дүүргэнэ.

Үбһэ һурилэгшэд Павел Тютрин, Тимофей Балаганский, Петр Тютрин гэгшэд түрүүшүүлһээ гээгдэхэгүй гэһэн зорилго урдаа табинхай. Тэдэнэр ажалаа бүтээсэтэй болгожо, хэдэн томо һүринүүдые бодхообо.

Коммунист Михаил Тютрин, Хуушан Бэрээнэй дунда һургуулиин һурагшадһаа бүридэһэн бригадые эрхилнэ. Һурагшад 75 гектарай үбһэ хуряажа абаха түсэбтэй. Миша, Ваня Тютринтан морин косилкада машинистаар хүдэлнэд. Тэдэниие шадамар бэрхэ һурагшад гэжэ эндэхид магтадаг болонхой.

Увал гэжэ газарта байралдаг ажахын тоосоондо ороһон малшадай звеное коммунист Михаил Балаганский хүтэлбэрилнэ. Энэ звено жэлһээ жэлдэ малдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлдэдэг юм.

Тус колхозой үбһэшэдэй звенонуудта түлбэригүй хамтын эдеэн бэлдэгдэнэ. Колхозой правлени үбһэ хуряалгада хүдэлэгшэдтэ мүн ажалай нэмэлтэ түлөөһэ үгэдэг.

Н. Кучумов.

ҺҮРИНҮҮД БОДОЖОЛ БАЙНА

Энэ зумнай баян дэлгэр жэлэй хэшэг асаржа ерэнхэй. Үбһэ ногооной, тарянайшье ургаса һайн. Мүнөө халуун хаһа оронхой. Хүдөөгэй ажалшад үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри хаа хаанагүй үргэн далайсатайгаар ябуулжа байна.

Һүүлэй үедэ бороо хурын ороһоной удаа Сэлэнгэ мүрэн һабаһаа халижа тухашаруулаашье һаань, «Шергинскэ» совхозой хүдэлмэришэд үбһэ хуряалга, силос даралгада бүхы хүсэеэ гарганхай. Тус совхозой сабшалан дээрэ гар хажууршадай, морин косилкашадай, силосэй комбайнуудай абяан замханагүй.

Үбһэ сабшалгын хажуугаар хуряалгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Үдэртөө һүринүүд хэдыгээрээ бодоно. Байгша оной июлиин 26-най мэдээгээр тус совхоз 2000 центнер үбһэ бэлдэбэ.

Ургамал ехэтэй полинууд соогуур тохорюунай хүзүүндэл адли гойхогор гойхогор хоолойнууд холоһоо харагдана. Эдэмнай силосэй комбайнууд хүдэлжэ ябана бшуу. Мүнөө арбаад нимэ комбайн гаранхай.

—Эдэ «корабльнууд» хүдэлжэ ябахадаа гоё даа. «Үлбэртэшоо» һаа, баһал бидаа бололог,— гээд совхозой директор Н. Е. Медведев главна зоотехник В. И. Карповтаа хандана.

— Теэд, эдэнээ бүтэн бүрин ябуулжа үзэхэлди даа,— гэлсээд, эдэ хоёр хүтэлбэрилэгшэд намжаажа байһан тала руугаа шэртэнэд.

Д. Жугдурова.

НИИТЫН ОРГАНИЗАЦИНУУДЫЕ БҮРИ ҺАЙНААР ХҮТЭЛБЭРИЛХЭ

[...]тиингаа шэнэ Програм[...]ставые хүтэлбэри болгон, [...]йна организацинууд [...]адые ниитын хэрэгтэ [...]өөр хабаадуулха талаар [...] юумэ хэжэ байнхай. [...] хаа хаанагүй хэдэн [...]д, мянгаад хүнэй хабаа[...]тай элдэб янзын комисс[...]д, штатнабэшэ таһагууд, [...]рнүүдэй, пенсионернүүдэй [...] бусад соведүүд, үйлсын [...]едүүд, нүхэдэй сүүд, ара[...]ружина гэхэ мэтэ бии бол[...]од, улад зоной дунда тон [...]олитическэ, эмхидхэлэй [...]мэри ябуулжа байдаг.

[Нии]тын организацинуудай [...]хүдэлмэри ехэнхидээ пар[...] хүтэлбэриһөө дулдыда[...]жэ бүгэдэндэ мэдээжэ. [...]йна организаци, комите[...]й зүгһөө ниитын бүлгэмэй [...] хүдэлмэри тушаа һонир[...] туһалжа байдаг газарта, [...]он ехэ хүсэн болонхой. [...] талаар Мухар-Шэбэрэй [...]нэй нэрэмжэтэ колхозой [...]ком партийна эхин орга[...]инуудай хүдэлмэридэ [...] жэшээ боломоор.

[...] колхоздо пенсионернүү[...] эхэнэрнүүдэй хэдэн со[...]д, арадай дружина, нүхэ[...] сүүд болон бусад комис[...]д хүдэлнэ. Тэдэндэ кол[...] партком, эхин партийна [...]изаци хэрэгтэй сагтань [...] хүргэжэ, гаргаһан үүсхэл, [...]олгыень һайшаан дэмжэ[...] суглаан дээрээ хаража, [...]жэ байдаг. Тиимэһээ мү[...]тэндэхи ниитын бүлгэмүүд [...]йна организаци, партко[...]һотойл туһалагшад бо[...] Тэрэниие нэгэ нимэ жэ[...]эли тодоор гэршэлнэ.

[...]барай тарилгын хүдэлмэри [...]ун хаһадаа байгаа һэн. [...] хэжэ шадаха хүн бүхэ[...] поли дээрэ гараад байха[...] В. Козлов, Н. Митрофанов [...] шиидагар улаан хү[...] сеялкэдэ хүдэлхэ дура[...]й үгы гээд, ажалда гара[...] таһа арсаһан юм. Колхо[...] правлени, партбюрогой гэ[...] тэдэ хоёрто буруу юумэ [...] байһыень ойлгуулжа ядад гээд, нүхэдэй сүүдтэ үгэхөөр шиидээ һэн.

Ажал хүдэлмэриһөө арсаһанайнгаа түлөө тэдэнэр хэдэн часай туршада нүхэдэйнгөө урда хоёр хүл дээрээ зогсожо, харюу үгэхэ, улайха сайха баатай болоо бэлэй. Сүүдэй болоһоной хойто үглөө үнөөхи хоёр нүхэд хамагһаа урид ажалдаа гараад байгаа. Иигэжэ нүхэдэй сүүд ажал хүдэлмэриһөө хулжадаг, архи уудаг, хулигаан ааша гаргадаг хүнүүдтэй шангаар тэмсэжэ эхилэнхэй.

Эндэхи эхэнэрнүүд болон пенсионернүүдэй соведүүдэй, арадай дружинын хүдэлмэриһөө баһал һонирхолтой жэшээнүүдые харуулжа болоно. Үнгэрөөшэ намар эндэ эртэ саһан орожо, хэдэн мянган гектар таряа даражархиһан юм. Тиихэдэнь парткомой уряагаар уданшьегүй 600-гаад эдэбхитэд поли дээрэ гаража, ургасаяа саһан дороһоо хуряан абахадань колхоздо туһалаа һэн.

Ниитын организацинуудые зүбөөр хүтэлбэрилэн, тэдэндэ ехэ юумэ хүүлжэ байдаг партийна организацинууд манай республика дотор олохон бии. Тэдэниие дурдабал, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой, Онохойн модоной комбинадай, Нарһатын совхозой хоёрдохи фермын, мүн бусад партийна организацинууд болоно.

Олониитые партийна хүдэлмэридэ үргэнөөр хабаадуулхаар КПСС-эй Түнхэнэй райкомой ябуулжа байгаа хүдэлмэри һайшаалтай.

Гэхэ зуура, энэ шухала асуудалда зарим партийна организацинууд, комитедүүд анхаралаа үшөөл багаар хандуулна гээ һаа, алдуу болохогүй. Дээрэ дурсагдаһан Мухар-Шэбэрэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүршэ, «Победа» колхозой партийна организаци энэ талаар шүүмжэлэлдэ орохо болоно. Тус колхоздо бии болгогдоһон комисси, арадай дружина, нүхэдэй сүүд, эхэнэрнүүдэй совет юушье хэхэеэ болишонхой. Юрэл саарһан дээрэ тоологдоно. Тиимэһээ эндэ архи уугаад ажалдаа гарахагүй, ниитын ёһо гурим эбдэхэ ушарнууд усадхагданагүй. Колхозой ажал хүдэлмэришье бирагүйгөөр ябана. Мүн Загарайн аймагай «Гигант» колхоздо, Хориин аймагай Хэжэнгын совхоздо, баһа бэшэшье аймагуудай олохон колхоз, совхозуудаар байгуулагдаһан ниитын эмхинүүд һүүлэй үедэ тон муугаар хүдэлдэг болошоо.

Түлөөһэтэ аппарадые саг үргэлжэ хороохо, ажалшадые ниитын ажал ябуулгада үргэнөөр хабаадуулха гэжэ партиимнай шэнэ Программа соо хэлэгдэнхэй. Тиимэһээ партийна организацинууд, КПСС-эй райкомууд олон хүнэй хабаадалгатай элдэб комисси, штатнабэшэ таһаг, соведүүдые, арадай дружина, нүхэдэй сүүд гэхэ мэтэ олониитын эмхинүүдые байгуулаад, тэдэнэй ажал хүдэлмэриинь предприяти, колхоз, совхоз бүхэнэй зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ зорюулха уялгатай.

Ниитын эмхинүүдэй һайнаар, мүнөөнэй эрилтын ёһоор хүдэлхын тула партийна организацинууд, комитедүүд ажал хүдэлмэреэрнь ходо һонирхохо, хэрэгтэй сагтань туһалха, зүбөөр хүтэлбэрилхэ ёһотой. Тэрэшэлэн тэдэ ниитын эмхинүүдые даадаг хүнүүдые саг үргэлжэ һургажа, үүсхэл оролдолгынь үргэнөөр дэмжэжэ, урмашуулжа байхань шухала. КПСС-эй зарим райкомууд, парторганизацинууд ниитын эмхинүүдые даагшадтай семинар, зүблөө, хөөрэлдөө ходо үнгэргэжэ байдаг. Тэрэнь тон һайшаалтай. Саашадаа хаа хаанагүй тиимэ хүдэлмэри ябуулха ёһотойбди.

Хэды болотор нобшорхонь гээшэб?

(Сэлэнгын Тельманай нэрэмжэтэ колхоздо таряа хуряалгада бэлэдхэл хангалтагүй. Мүн ургасын хойноһоо харууһалга муугаар эмхидхэгдэнэ)

Эртээнһээ хура бороотой байжа, газар таряалан гандаагүй. Мүнөө жэлдэ орооһо таряанай баян ургаса абтахаар тухайлагдана. Иимэ ургасые хаһа саг соонь хуряажа абаха гээшэ колхоз, совхозуудай шухала зорилго болоно ха юм. Гэбэшье республикымнай бусад ажахынууд таряа хуряалгада бэлэдхэлые хангалтагүйгөөр үнгэргэжэ байнхай.

Тээсгэн Сэлэнгын Тельманай нэрэмжэтэ колхоздо ерэжэ, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаһан байгаабди. Байгша ондо тус ажахы хамта 7099 гектар газарта, тэрэ тоодо 4046 га таряалан дээрэ орооһо таряа тариһан байха юм. Тэрэнһээ гадна, 1480 гектар газарта силосэй ургамал, 425 га зелёнко, мянга гаран гектар пропашной ургамалнууд тариганхай. Теэд ургаса хуряалгадаа хэр зэргэ бэлдэжэ байна хаб гээд шалгахада, байдалынь тон бирагүй. Колхоздо орооһо таряа хуряадаг 14 комбайн, кукуруза хуряаха дүрбэн комбайн, 7 лафетнэ жатка бии. Хэгдэхэ хүдэлмэриинь техникэ, зэмсэгүүд дээрэ хубаарилан гаргахада намарай үедэ нэгэ комбайн 288 га орооһо таряа, силос хуряадаг комбайнууд мүн лэ эды тухай газарта хуряаха болоно. Гэтэр комбайн, лафетнэ жаткануудай заһабарилга хангалтагүй. Энээнһээ урагша хэды сагай байбашье, техникэнь бэлэн болгогдоогүй бшуу. Бии байһан 14 комбайнай 7-ниинь Сэлэнгын ЦРМ-дэ заһабарида оронхой. Бэшэнүүдынь бригадын бууса, айлай газаагуур хэбтэнэ.

Сэлэнгын ЦРМ комбайнуудай заһабариие яахадаа удаазруулнаб гэхэдэ: ажаллаха хүнүүд үсөөдэнэ, заһабарилагдажа байһан машинануудтань запасной частьнууд дуталдана. Жэшээлхэдэ, тус артелиин «СК-3» түхэлэй комбайн бүри май һарада мастерскойдо ороһон юм. Тиигээд тэрээндэнь аккумулятор, гидроцилиндр табигдангүй, мүнөөшье болотор заһабарилгаһаа гараадүй байһаар. Июнь һарын эхеэр заһабарилгада абтаһан «С-6» түхэлэй хоёр комбайн баһал бэлэн болгогдоогүй. Бэшэ комбайнуудынь мастерскойдо хойнтожо ороод, ажаллаха хүнүүдэй үсөөн дээрэһээ хүдэлмэринь урагшаа ябанагүй.

Мастерскойһоо гадна бригадын бууса шадар байһан машинанууд удаанаар заһабарилагдана. Гэхэтэй хамта таряа хадалгада олон жатка бэлэдхэгдэхэ аад, мүртэй юумэн хэгдэнэгүй. Тусхайлан хэлэхэдэ, «ЖБ-4,6» түхэлэй дүрбэн шэнэ жатка асарагдаад, тэдэнь холбогдожо бэлдэгдээгүй, мүн бэшэ «ЖН-4,9» жаткануудынь хуряалгада хэрэглэгдэхэгүй дээрээ ороод байна. Бии байһан лафетнэ жаткануудаа хүсэд заһабарилаад ажаллахын орондо, тус колхоз «С-6» түхэлэй олон комбайнуудые таряа хуряалгада хэрэглэхээр хараална бшуу.

Малда шэмэтэ тэжээл—силос болгогдохоор таригдаһан ургамалнууд хуряагдаха дээрээ оронхой. Тиигэбэшье комбайнуудайнь оройдоо нэгэниинь заһабарилагдаа. Бэшэниинь ЦРМ, колхозой бригадануудта заһагдаха байгаад унжагайрна. Энээнтэй хамта таряа хуряалгын үедэ олон механизаторнууд колхоздо хэрэгтэй болохоор. Бүхыдөө 68 трактористын орондо 40-ниинь ажаллана. Механизаторнуудай олон дуталдаа һаа, хүдэлмэриие хоёр халаан болгожо эмхидхэхэ аргагүйдэхэ байна. Мүн комбайнуудай агрегадуудта ажаллаха хүнүүд мүнөөнһөө бүридхэгдэхэ байгаад, ямаршье хэмжээ абтанагүй. Илангаяа комбайнернуудай туһалагшаар ажаллаха хүн олон хэрэгтэй юм. Хэрбээ тус колхоз урданай ажаллажа байһан механизаторнуудые бултыень энэ хүдэлмэридэнь хабаадуулжа шадабал, ажалаа һайнаар эмхидхэхэ аргатайшье.

Таряа хуряалга ойртожэ, полевой станууд, тоогууд бэлэн болгогдохо, орооһо сэбэрлэдэг машинанууд заһабарилагдаха байгаа. Энэ талаар бага хүдэлмэри ябуулагдана. Мүн полевой бригадануудаар мэшээг, хүрзэһөө эхилээд бусад юумэнүүд абтаха, бэлдэгдэхэ һэн.

Тиихэдэ ургаса харууһалга саг соогоо эмхидхэгдэнэгүй. Таригдаһан мянга гаран гектар пропашной ургамалнуудайнь, тэрэ тоодо 1003 га кукуруза, 13 га саахарай свёкло буртаг үбһэндэ дарагдашаһанхай. Илангаяа нэгэдэхи, гурбадахи бригадануудта таригдаһан кукурузын ургаса муугаар харууһалагдана. Жэшээнь, эндэхи 1-дэхи бригадада (бригадирынь Найданов) 353 гектар кукуруза таригдаа. Шалгажа үзэхэдэ тэрээнэйнь 233 га үбһэндэ дарагдажа, ямаршье ургаса абтахагүй дээрээ ороод байна.

Колхозой гурбадахи бригадын 450 га кукурузын ургаса баһал буртаг үбһэндэ дарагдажа өөдэгүйгөөр ургаа. Энэ бригадын кукурузашад һүүлэй үе болотор зурууд хоорондын элдүүрилгэ хээгүй байгаа юм. Эндэхи хоёр «Беларусь» трактор эбдэрхэй байжа, һараһаа үлүү саг соо ажалда хэрэглэгдээгүй бшуу.

Дутагдалнуудай олон байһан юунһээ элирнэб гэхэдэ, нэн түрүүн, колхозой главна инженер нүхэр Найданов, главна агроном нүхэр Бадмаев гэгшэд, ажалаа муугаар хүтэлбэрилнэ. Тиихэдэ колхозой правлениин, партийна организациин ажалаа һайжаруулхын тула шанга хэмжээ абадаггүйнь гайхалтай.

Ц. Улымжиев,
манай штатнабэшэ корр.

ХҮДӨӨҺӨӨ МЭДЭЭСЭНЭ

ХЯАГТА. Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ мүрысөөнэй эршэ хүсэн улам шангадана. Пограничнэ совхозойхид ажалаа эмхитэйгээр ябуулжа гурбан мянга гаран центнер үбһэ соможо абаба. Үбһэ хуряалга дээрэ Ехэ-Нугын отделениихид ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Эндэхи М. Гармаевай даадаг звено үдэр бүриингөө даабариие ходоо үлүүлэн дүүргэнэ. Морин косилкашад үдэртэ 3,5 гектарай орондо 5—5,5 га үбһэ сабшадаг юм. Гар хажууршад Мария Нуртынова, Корней Баннов гэгшэд нормоёо 120—130 процент дүүргэнэ.

Совхозой 1-дэхи отделени—Хяагтын адагайхид мүн лэ һайнаар ажаллажа, 400 гаран гектар үбһэ сабшаа. Хамта 1770 гаран центнер үбһэн һүрилэгдөө. Мүрысөөндэ нүхэр Суровцевай даадаг звено эрхимлэжэ, совхозой дирекци, парткомой дамжуулгын Улаан тугханда хүртэбэ.

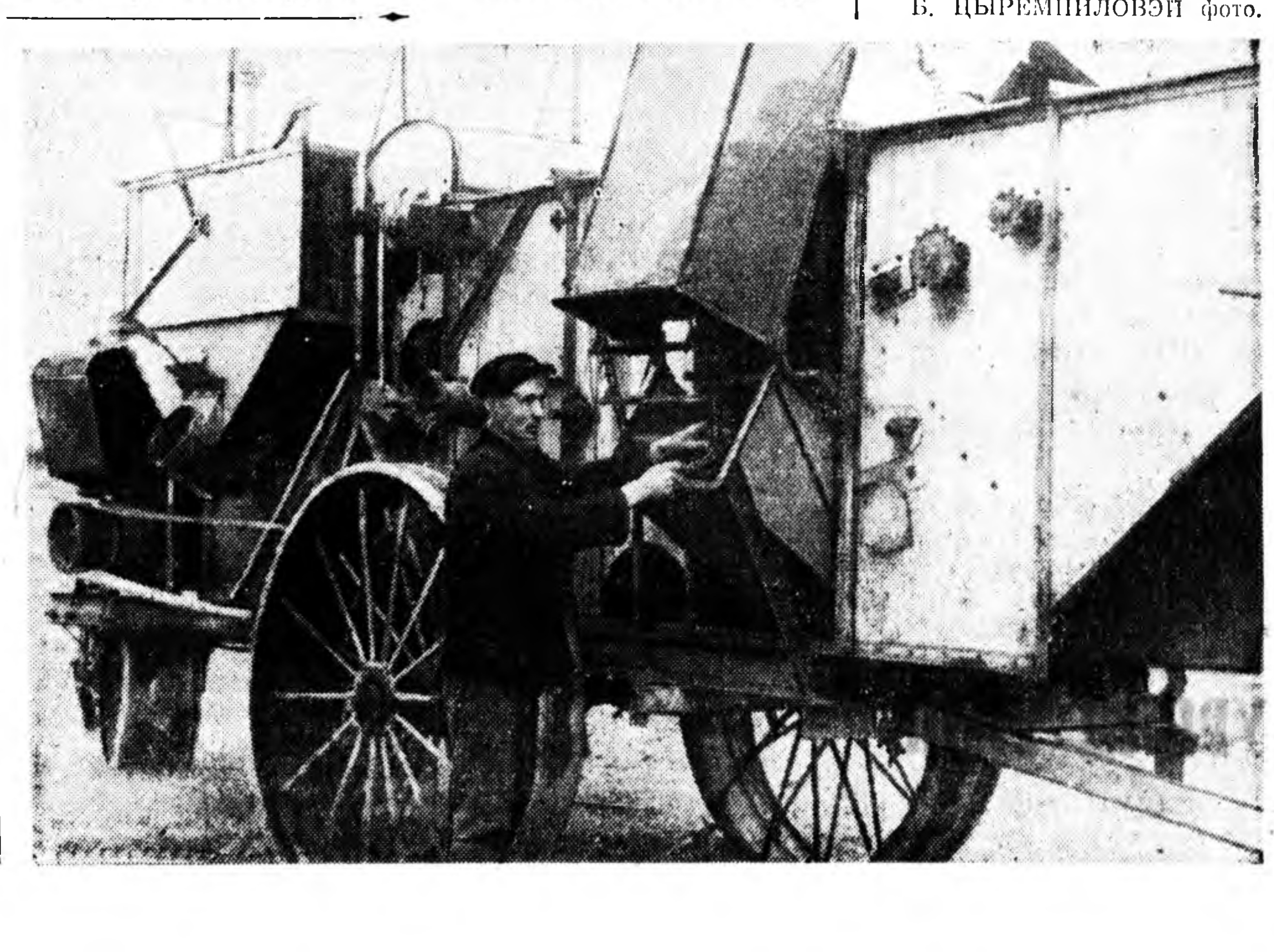
Вл. Жигжитов.

БЭШҮҮР. Кукурузашан С. Перелыгинай (XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз) звеногойхид 160 га газарта кукуруза таринхай.

Ургасыень һайса харууһалхын тула тус звеногойхид кукурузынгаа газар дээрээ бултайхын урдахана, мүн гараһан хойнонь полинуудаа хүнгэн борнойгоор хоёр тала руунь борнойлоо һэн.

Иимэ хүдэлмэри ябуулагдаһанай удаа зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэгдэжэ, газарайнь хүрьһэ шорой зөөлэрүүлэгдэжэ захалба. Кукурузын набшаһануудай газар дээрээ гаража, гурбан һалаатай болоод байхада «КУТС-4,2» түхэлэй культиватораар түрүүн полинь нэгэ тала руугаа, тиигээд хэрээһэлүүлэн элдүүрилэгдээ. Мүнөө звеногойхид газартаа минеральна үтэгжүүлгэ, гектар бүриин 0,8 центнер аммиагай селитр оруулжа байна.

Г. Колмаков.

Баргажанай Карл Марксай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ таряа хуряалгынгаа машина, техникэ заһабарилжа дүүргүүтэй болоо. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайнер Габдул Ахмадуллин өөрынгөө комбайн заһабарилжа байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВЭЙ фото.

СССР-эй Оборонын министрын ПРИКАЗ

1962 оной июлиин 29. *№ 195* *Москва хото.*

[Эр]хэд матросууд, солдадууд, старшинанууд болон сержантнууд!
[Эр]хэд офицернүүд, адмиралнууд болон генералнууд!
[Эр]хэд судна бүтээлгын промышленностиин хүдэлмэришэд, инженер, [...]гүүд!

[М]анай Эхэ ороной арадууд, советскэ Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэд [ССС]Р-эй Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэрые мүнөөдэр һайндэрлэжэ байна.

[К]ПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө [...] арадай тэмсэлэй болжо байһан оршон байдалда энэ һайндэрые Со[ветск]э Союзай ажалшад тэмдэглэжэ байна.

[Д]элхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха, дэлхэйн шэнэ дайнай [...]ые зайсуулха хэрэгтэ Совет гүрэн улам ургажа байгаа түгэлдэр хүсэ [...]аа саг үргэлжэ зорюулна.

Гэхэтэй хамта, баруунай империалис гүрэнүүдэй зонхилогшод буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрнэ, сэрэгэй эзэрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдэй зүгһөө хорото аашануудые улам үргэдхэнэ.

Эб найрамдал бэхижүүлхэ, социалис Эхэ оронойнгоо, дэлхэйн бүхы социалистическэ системын аюулгүй байдалые хангаха аша туһые харан Совет гүрэнэй өөрынгөө хамгаалха шадабариие бэхижүүлхын, арми болон флодые мүнөө үеын дайшалхы техникээр, буу зэбсэгээр хангахын тулада парти, правительство шухала хэмжээнүүдые абана.

Дайшалхы шадабарияа нарижуулан һайжаруулха, шэнэ техникые оролдосотойгоор шудалха, коммунизм байгуулжа байһан манай арадай зохёон байгуулхы ажалые хамгаалха ехэ, хүндэтэй зорилгонуудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ гээшэ совет сэрэгшэдэй нангин уялга болоно.

Бүгэдэ арадай һайндэр — Далайн-Сэрэгэй Флодой үдэрөөр дашарамдуулан таанадые амаршалан мэндэшэлнэб.

Дайшалхы болон политическэ бэлэдхэлдээ, сэрэгэй журам бэхижүүлгэдэ, һэрэмжэеэ, кораблинууд болон частьнуудай дайшалхы бэлэн байлгые дээшэлүүлгэдэ саашанхи амжалтануудые туйлахыень Далайн-Сэрэгэй Флодой личнэ составта хүсэнэб.

Эсэгэ оронойнгоо флодто эрхим һайн кораблинуудые бүтээжэ үгэхэ хэрэгтэ шэнэ амжалта туйлахыень судна бүтээлгын промышленностиин бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ хүсэнэб.

Һайндэрые тэмдэглэхын тулада **захирхамни:**

Манай Эхэ ороной ниислэл — Москвада, союзна республикануудай ниислэлнүүдтэ, баатар-городуудта, тэрэшэлэн флодууд болон флотилинуудта—мүнөөдэр, 1962 оной июлиин 29-дэ артиллерийскэ хорин буудалгаар салют үгэхэ.

Манай инаг Эхэ орон мандаха болтогой!
Коммунизм байгуулагша агууехэ совет арад мандаха болтогой!
Советскэ Далайн-Сэрэгэй Флот мандаха болтогой!
Совет арадай бүхы илалтануудые зоригжуулан эмхидхэгшэ Советскэ Союзай түрэл Коммунистическэ партида алдар соло!

СССР-эй Оборонын министр
Советскэ Союзай маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

[Газ]арые тойрон дабшадаг «Кос[мос-]7» гэжэ хэмэл одон Советскэ [Союз]да 1962 оной июлиин 28-да ам[жалт]айгаар табигдаба. Энэ оной [...] 16-да ТАСС-ай соносхоһон [прог]раммын ёһоор замбуулинай дай[...]шэнжэлэлгые үргэлжэлүүлхэ зо[рил]отой научна аппаратура хэмэл [одон] дээрэ тодхогдонхой. Даб дээрэхи [...]эй ёһоор хэмэл одон замдаа га[...]рүүшээр 90,1 минутын турша [...] Газарые тойрон эрьехэ, эк[ватор]һаа 65 градус һөөлжүүгээр, [...] холонь (апогей) Газарай [...]һаа 369 километртэ, эгээн [...] (перигей)—210 кило[метр]тэ ниидэхэ байна. 19,994 мегагерцын частота дээрэ хүдэлдэг радиопередатчик хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой. Замыень наринаар хэмжэхэ радиотүхеэрэлгэнүүд, одон дээрэ тодхогдоһон приборнуудай болон научна аппаратурын хүдэлмэри тухай мэдээнүүдые Газарта дамжуулха радиотелеметрическэ аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

Абтаһан түрүүшын мэдээнүүдые шэнжэлжэ үзэхэдэ одон дээрэ тодхогдоһон аппаратурын гэмгүй һайнаар хүдэлжэ байһые харуулна. Советскэ Союзай газар дээрэ байдаг залан шэглэлгын, хэмжэлгын пунктнууд хэмэл одоной хойноһоо ажаглалта хэнэ, телеметрическэ мэдээнүүдые абана.

1962 оной түрүүшын хахадта Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тух

БУРЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВЛЕНИИН МЭДЭЭСЭЛ

I. ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Буряадай АССР-эй промышленностиин валова продукци үйлэдбэрилхэ түсэб 103 процент дүүргэгдээ. Тэрэ тоодо Буряадай совнархозой промышленностиин түсэб—103 процент, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленностиин—102 процент, республиканска министерство болон ведомствэнүүдэй—104 процент, бүхэсоюзна министерство болон ведомствэнүүдэй промышленностиин түсэб 105 процент дүүргэгдэһэн байна.

Продукци үйлэдбэрилгэ нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл 12 процентээр дээшэлээ. Тэрэ тоодо Буряадай совнархозой промышленностиин хэмжээн 14 процентээр, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленностиин—6 процентээр дээшэлээ.

Совнархозой зарим управленинүүд болон предприятинуудай, бусад министерствэнүүд, ведомствэнүүдэй валова продукци үйлэдбэрилхэ түсэб иимээр дүүргэгдээ:

Министерство болон ведомствэнүүдэй управленинүүд, предприятинууд	1962 оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	1962 оной түрүүшын хахадые 1961 оной тэрэ үетэй жэшэбэл процентээр
Буряадай СНХ-эйн промышленность (хамтадаа)	103	112
Горнорудно промышленностиин управлени	106	100,3
тэрэ тоодо:		
Галуута Нуурай шахтоуправлени	101	88
Тимлюгэй цемент-шиферэй завод	106	96
Улаан-Үдын шэлэй завод	109	154
Металл болбосоруулгын ба машина бүтээлгын промышленностиин управлени	102	133
тэрэ тоодо:		
Ильхиин автозаһабарилгын завод	103	158
Модо хюрөөдэдэг станогуудай Сэлэн-Дүүмын завод	100,8	120
«Электромашина» завод	107	153
«Буряткабель» завод	120	142
«Теплоавтоматика» завод	107	90
Түмэр хэрэгсэлэй Кировэй нэрэмжэтэ завод	104	99,7
«Бурятэнерго» гэжэ районно энергетическэ управлени	104	112
Ой модоной, модо бэлэдхэлэй промышленностиин, модоной ажахын управлени	100,3	104
Барилгын управлени	98	104
тэрэ тоодо:		
Барилгын материалнуудай Татауровска комбинат	79	96
Түмэр-бетонно хэрэгсэлэй Брянска завод	97	64
Түмэр-бетонно хэрэгсэлэй Улаан-Үдын завод	122	162
Барилгын материалнуудай Улаан-Үдын комбинат	99,0	—
Улаан-Үдын хирпиисын завод	99	88
«Бурстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат	91	103
«Бурстрой» трестын түмэр-бетонно хэрэгсэлэй завод	89	130
Эдеэ хоолой болон хүнгэн промышленностиин управлени	106	117
тэрэ тоодо:		
Улаан-Үдын мяха консервын комбинат	110	128
Тоһо болон сыр хэдэг заводууд	90	105
Загаһанай заводууд, загаһанай консервэ гаргадаг комбинадууд	151	123
Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика	104	103
Хяагтын трикотажна фабрика	82	134
Хяагтын гуталай фабрика	103	84
Сухын арһанай завод	102	102
Улаан-Үдын валенка дарадаг фабрика	113	123
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленность	102	106
тэрэ тоодо:		
Нютагай промышленностиин министерство	102	108
Ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха управлени	105	102
Республиканска министерство болон ведомствэнүүдэй промышленность	104	123
тэрэ тоодо:		
Улаан-Үдын мелькомбинат	109	125
Буряадай АССР-эй культурын министерствын предприятинууд	99	99
«Бурятцелинстрой» трест	97	115
Бүхэсоюзна министерство болон ведомствэнүүдай промышленность	105	97
тэрэ тоодо:		
Улаан-Үдын паровозо-вагонно завод	105	95
Түмэр-бетонно конструкцинуудые гаргадаг Таловска завод	102	147

Валова продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэй түсэбэй дүүргэгдэһэн ба үлүүлэн дүүргэгдэбэшье һаа, совнархозой, министерствэнүүдэй зарим предприятинууд промышленна продукциингаа зарим зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэжэ шадаагүй. Жэшээнь, Улаан-Үдын шэлэй завод 2 миллиметр зузаантай шэл соорголон багсалха түсэбөө, Ильхиин автозаһабарилгын завод—кранай түхеэрэлгэ, автодвигательнүүдые капитальнаар заһабарилха, Сэлэн-Дүүмын завод «ЦПА», «ЦКБ-5» маркын станогуудые, запасной часть гаргаха түсэбүүдээ дүүргээгүй.

Совнархозой «Буряткабель», «Теплоавтоматика», түмэр хэрэгсэл гаргадаг Кировэй нэрэмжэтэ заводууд тус бүридөө продукциингаа ассортиментнэ түсэбые дүүргэнгүй гараа.

Совнархозой эдеэ хоолой болон хүнгэн промышленностиин управлениин предприятинуудай дундаһаа Улаан-Үдын мяха консервын комбинат мяха үгэхэ, колбасна зүйлнүүдые гаргаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй. Мүн энэ управлениин предприятинуудай хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилһэн дээрэһээ загаһанай консервэ гаргаха, арһан гутал оёхо түсэбүүд баһал дүүргэгдээгүй.

Улаан-Үдын мелькомбинат шэниисын, обёосой гурил гаргаха түсэбөө, паровозо-вагонно завод—булад шудхаха, Таловскын завод—түмэр-бетоноор тулгануудые хэхэ, панель, балка гаргаха түсэбүүдээ дүүргээгүй.

1962 оной түрүүшын хахадта промышленна гол шухала продукци үйлэдбэрилгэ иимэ тоо баримтануудаар харуулагдана:

Продукциин гол зүйлнүүд	1962 оной түрүүшын хахад жэл соо үйлэдбэрилэгдэһэн	1962 оной түрүүшын хахад жэл соо үйлэдбэрилэгдэһэнние нёдоной тэрэ үеынхитэй жэшэхэдэ процентээр
Нүүрһэн—миллион тонно	0,5	86
Хэрэгсэлэй модо шэрэлгэ (колхозуудайхигүйгөөр)—миллион кубометр	1,8	95
Хюрөөдэгдэмэл модон (колхозуудайхигүйгөөр)—мянган кубометр	446	111
Цемент	—	104
Шифер—миллион условно хэһэг	73,9	102
Хирпиисэ (колхозуудайхигүйгөөр) — миллион хэһэг	38,3	93
Сонхын шэл — миллион дүрбэлжэн метр	4,1	151
Автомобильна кранууд	181	2,8 дахин
Ноһон бүд—миллион дүрбэлжэн метр	1,0	104
Трикотажна дотор хубсаһан—мянган хэһэг	1044	150
Трикотажна гадар хубсаһан—мянган хэһэг	176	112
Арһан гутал—мянган паар	72	87
Валенка—мянган паар	140	113
Хубсаһа угаадаг машина—мянган хэһэг	43,3	117
Мебель (түмэр орогүйгөөр)—миллион түхэриг	2,2	93
Мяхан (гүрэнэй нөөсэһөө)—мянган тонно	3,4	99,9
Колбасна зүйлнүүд— мянган тонно	3,6	108
Загаһа барилга—мянган тонно	2,5	138
Малай тоһон (гүрэнэй нөөсэһөө)—мянган тонно	1,0	116
Һүөөр хэгдэһэн сагаан эдеэн—мянган тонно	13,2	98
Кондитерскэ зүйлнүүд— мянган тонно	2	105
Бүхы түрэлэй консервнүүд —миллион условно банка	13	152

Республикымнай промышленность дээрэ ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб 103 процент, тэрэ тоодо совнархозой промышленностьда—102 процент, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленностьда—102, бүхэсоюзна министерство болон ведомствэнүүдэй промышленность—104 процент дүүргэгдэһэн байна.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбые Галуута Нуурай шахтоуправлени, модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинууд, Хяагтын гуталай фабрика болон бусад предприятинууд дүүргээгүй.

1962 оной түрүүшын хахадта республикымнай промышленностиин ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнние нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, 7 процентээр ехэ болоно. Тэрэ тоодо совнархозой промышленность 9 процент, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй промышленность—3 процентээр дээшэлүүлээ.

Совнархозой промышленна продукциин өөрын үные хямдаруулха түсэб дүүргэгдээгүй.

Республикымнай промышленна предприятинууд байгша оной түрүүшын хахадта үйлэдбэреэ саашадань оньһожоруулха ба автомат техникээр хангаха, түрүү технологи хэрэглэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Совнархозой машина бүтээлгын предприятинуудта үйлэдбэриин 57 түхеэрэлгэ шэнэдхэн хубилгагдаһан байха юм. Тэдэнэйнь 45-иинь түмэр отолдог станогууд болоно.

Промышленностиимнай зарим һалбаринуудай предприятинууд үйлэдбэреэ оньһожоруулха, автомат техникэ, түрүү технологи хэрэглэхэ түсэбүүдээ дүүргээгүй. Тиигэжэ машина бүтээлгын һалбарида, илангаяа шудхалаа хэдэг үйлэдбэри дээрэ түрүү технологи хэрэглэхэ түсэб, барилгын материалнуудай промышленностьда эльһэ хайр жэжэлхэ ажал ехэтэй хүдэлмэрине оньһожоруулха түсэб дүүргэгдээгүй.

Тэрэшэлэн нүүрһэнэй, модо бэлэдхэлэй промышленностьда бар хүсэнэй ажалые хүнгэдхэхэ талаар түрүү дүй дүршэлнүүд багаар хэрэглэгдэһэн байна. Эдеэ хоолой промышленностьда загаһа баридаг суднануудые техническэ хэрэгсэл болон приборнуудаар хангаха түсэб дүүргэгдээгүй, мал үүсэлхэ хүдэлмэрине комплексно аргаар оньһожоруулха тусхай лининүүд табигдаагүй.

Байгша оной түрүүшын хахадта 4 мянга шахуу уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод үйлэдбэрние һайжаруулгада зорюулагдаһан 5 мянган дурадхал оруулаа. Тэдэнэйнь 2 мянгаһаа дээшэ дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, жэл соо 2 миллионһоо дээшэ түхэриг мүнгэ арьбалха арга олгоо.

II. ХҮДӨӨ АЖАХЫ

Республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэришэд богонихон болзор соо хүдөө ажахыгаа хүгжөөлгөөр партиин XXII съезд, КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, шэнэ амжалта туйлахын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлэнхэй.

Совхозууд болон колхозууднай хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэхэ зуураа, таряанайнгаа талмайн структурые һайжаруулһан байна. Тиигэжэ бага ургаса үгэдэг ургамалнуудай талмай багадхажа, үндэр ургаса үгэдэг ургамалнуудые ехээр таридаг болоо. Совхоз болон колхозууднай хабарай тарилга хэхэ түсэбөө 101 процент, тэрэ тоодо орооһото ургамалнуудые тариха түсэб 100,4 процент, тэрээн сооһоо хабарай шэниисэ тариха түсэб 105 процент, яарса тариха түсэб 110, хүрпээ хэдэг ургамалнуудые тариха түсэб—103, кукуруза—109 процент, саахарай свёкло тариха түсэб 102 процент дүүргэгдээ.

Гэбэшье колхоз болон совхозууд орооһото бобово ургамалнуудые, ешмээн, хартаабха болон овощной ургамалнуудые тариха түсэбөө дүүргээгүй.

Республика доторнай энэ жэлдэ таригдаһан хүдөө ажахын ургамалнуудай ниитэ талмай 722 мянган гектар боложо, нёдондо жэлэйхиһээ 51 мянган гектараар ехэ болоо. Совхозууд болон колхозууднай 477 мянган гектарта орооһото, орооһото-бобово ургамалнуудые таряа. Энэнь нёдондонойхиһоо 30 мянган гектараар ехэ болоно. Шэниисын тарилга 23 мянган гектараар, ячмениин—35 мянган гектараар ехэ болоо. Орооһото бобово ургамалнуудай—5 мянган гектараар гэхэ гү, али 75 процентээр дээшэлээ. Тэрэ тоодо горох тарилга 4 мянган гектараар, тэжээлэй бобы тарилга 1500 гектараар ехэ болоо.

Саахарай свёкло тарилга 2,6 мянган гектараар ехэ боложо, 59 процентээр үргэдхэгдөө. Тэрэ тоодо фабрикада тушаагдаха саахарай свёкло тарилга 700 гектараар, малай тэжээл болгогдохо свёклын тарилга 1,9 мянган гектараар үргэдхэгдөө.

Совхозууд болон колхозууд нёдондо жэлдэ 53 мянган гектар кукуруза тариһан байгаа һаа, мүнөө жэлдэ 70 мянган гектарта тариба. Тэрэшэлэн силос болгогдохо ургамалнуудай тарилгын талмай нилээд үргэдхэгдөө. Хабар таригдадаг орооһото ургамалнуудай 74 процент, тэрэ тоодо шэниисын 89 процент, кукурузын 94 процент сортовой үрэһөөр таригдаһан байна.

Совхозууд, колхозуудта таригдаһан бүхы кукурузын 81 процент, хартаабхын гурбанай нэгэ хуби квадратно-гнездовой аргаар таригдаа. Кукурузын, хартаабхын, саахарай свёклын, овощиин, бусад ургамалнуудай таригдаһан газарта 582 мянган тонно наг шэбхэ, 1317 тонно минеральна утэгжүүлгэ оруулагданхай. Гэхэ зуура үнгэрһэн 1961 онойхиһоо 31 процентээр бага наг шэбхэ поли дээрэ гаргагдаһан байна. Олохон колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын ургамалнуудые харууһалха хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии.

Республикымнай совхоз, колхозууд 6 мянганһаа дээшэ гектар шэнэ газар, залууг хахалаа. Гэбэшье иимэ газарнуудые ашаглаха түсэб холо дүүргэгдээгүй.

Колхоз, совхозуудай материально-техническэ бааза бэхижүүлгэ үргэлжэлһөөр. Түрүүшын хахад жэл соо 190 шэнэ трактор, таряа хуряаха 102 комбайн, ашаанай 20 автомашина ба хамта дээрээ 899 мянган түхэригэй түхеэрэлгэ колхоз, совхозуудта худалдагдаһан байна. Гэхэтэй хамта машина техникын хүсые дүүрэнээр ашаглаха талаар ехэхэн дутагдалнууд бии гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тон олон тракторнууд саг соогоо заһабарилагдангүй, миин байха баатай болоно. Үнгэрһэн үе соо колхоз, совхозуудай машинануудаар хэгдэһэн хүдэлмэриин хэмжээе условно хахалалга дээрэ абажа үзэхэдэ, нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө оройдоо 5 процентээр дээшэлээ. Условно нэгэ тракторай хэһэн хүдэлмэрине дунда зэргээр абахада 238 гектар боложо, нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө нэгэ бага доогуур гараа.

1962 оной июлиин 20-ной байдалаар колхоз, совхозуудта жатка болон лафедүүдые заһабарилха хүдэлмэри оройдоо 21 процент дүүргэгдээ. Тэрэшэлэн таряа болон силосно ургамалнуудые хуряаха комбайнууд, хартаабха малтаха, орооһо сэбэрлэхэ, свёкло хуряаха, тракторна косилкануудые, ашаанай автомашинануудые заһабарилалга унжагайржа байна.

Совхозуудта (хүдөө ажахын туршалгын республиканска станциин һуралсалай жэшээтэ ажахынхиие оруулалсаһан) мүн колхозуудта малай, шубуудай тоо толгой иимээр олошороо:

1962 оной июлиин 1-нэй байдалаар совхозууд болон колхозуудта байһан ниитын малай тоо:

Малай түрэл	Мянган толгой	1961 оной июлиин 1-нэй байдалтай жэшэбэл проц.
Эбэртэ бодо мал	300,5	101
Тэрэ тоодо үнеэд	91,9	103
Хони, ямаад	1666,6	99,5
Гахай	77,4	95
Бүхы түрэлэй ехэ шубууд	231,6	102

Колхоз, совхозуудта эбэртэ бодо малай тоо жэл соо 4,2 мянган толгойгоор олошороо. Тэрэ тоодо үнеэд 2,4 мянган толгойгоор, ехэ шубууд 5,2 мянган толгойгоор олошороо. Тиихэдэ хони, ямаадай тоо гэрэл хэмдээ үлэнхэй, гахайнууд нэгэ бага хороһон байна.

Түрүүшын хахад жэл соо колхоз, совхозуудта нёдондо жэлэйхиһээ хурьгадай тоо 111,3 мянган толгойгоор олошороо гү, али 27 процентээр дээшэлээ. Туғалнууд 0,8 мянган толгойгоор олошоржо, 1 процент дээшэлбэ. Гэбэшье үнеэд болон эхэ хонидой гурбанай нэгэ хуби һубайрһан байна.

Шубуу үсхэбэрилгын инкубаторна станцинууд 93 мянган толгой дальбараа гаргаһан, тэрэ тоодо үһанай шубуудай ба индюгэй 46 мянган дальбараа гаргажа, нёдондоной энэ үеынхиһөө 14 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Иигэжэ инкубаторна станцинууд шубуудай дальбараа гарган колхоз, совхозуудта худалдаха түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргээ.

1961—1962 онуудай үбэлжэлгын үедэ тэжээлээр дуталдаһан дээрэһээ колхоз, совхозуудта малые гарзатуулха, турааха ушар үзэгдэһэн байна. Зэдын, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын аймагуудай колхозууд, Хүдэриин, Хүрьбын, Октябрьска совхозууд эбэртэ малайнгаа тоо хороогоо. Тэрэшэлэн олохон колхоз, совхозуудта шубуудай тоо үсөөрүүлэгдээ. Мүн Советскэ районой, Хяагтын, Баргажанай, Сэлэнгын, Түнхэнэй, Яруунын аймагуудай ажахынуудта хони болон гахайн тоо толгой хороогдоо.

Эбэртэ бодо малай, мүн шубуудай тоо толгой бага зэргэ олошоруулагдаһан ба гахайн тоо толгой үсөөрүүлэгдэбэшье, колхоз, совхозууд мяха худалдалгаяа (үүсэлэгдэһэн мяханай шэгнүүрээр) нёдондоной энэ үеынхиһөө 1534 тонноор гү, али 21 процентээр дээшэлүүлээ. Колхоз совхозуудай һү һаалга 1908 тонноор дээшэлжэ, 4 процент болоо. Үндэгэ абалга нёдондонойнгоо хэмжээндэ үлөө. Баргажанай, Сэлэнгын, Нарһатын, Чисаанын, Дэрээнэй, Охин-Булагай совхозууд, Яруунын, Баунтын, Түнхэнэй, Сэлэнгын аймагуудай колхозууд һү һаалгаяа нёдондоной түрүүшын хахадайхиһаа 21—69 процентээр дээшэлүүлээ.

Үнгэрһэн хахад жэлдэ колхоз, совхозууднай таряанай 100 гектарта 6,8, эдлүүриин бусад газарай 100 гектарта 1,4 центнер (үүсын шэгнүүрээр) мяха абаа. Эдлүүриин газарай 100 гектарта 19,9 центнер һүн абтаа. Энээнние тон хангалтагүй гэжэ тэмдэглэмээр.

Түрүүшын хахад жэл соо республикамнай 1961 оной энэ үеынхиһөө 2703 тонно амидын шэгнүүртэй мал болон шубуу гүрэндэ худалдаа гэхэ гү, али 25 процентээр дээшэлүүлээ. Һүн—3063 тонно нёдондонойхиһоо ехээр худалдагдажа, 10 процент, үндэгэн—545 мянга гү, али 5 процент, ноһон 452 тонноор дээшэлжэ, 29 процент болоо.

Республикымнай түрүүшын хахад жэл соо гүрэндэ мяха худалдаха түсэб 102 процент дүүргэгдэһэн байна. Тиихэдэ һү худалдаха түсэб 81 процент, үндэгэ—93, ноһо—84 процент дүүргэгдээ.

III. ТРАНСПОРТ

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ ашаа тээхэ хахад жэлэй түсэб 106 процент, тэрэ тоодо шулуу нүүрһэ тээхэ түсэб 101, модо ашаалха түсэб 98, минеральна болон барилгын материалнуудые ашаалга—119, хилээмэ талханай зүйлнүүдые ашаалга—129, эдеэ хоолой болон промышленна эд бараа ашаалха түсэб 130 процент дүүргэгдэһэн байна.

РСФСР-эй автомобильна болон шоссейнэ харгынуудай министерствын Буряадай автомобильна трест, автомобильна транспортаар ашаа шэрэхэ хахад жэлэйнгээ түсэб 94 процент, пассажирнуудые шэрэхэ түсэбөө 104 процент дүүргэбэ. Нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэбэл, трестын ашаа шэрэлгэ 12 процентээр доошолһон, пассажирнуудые зөөлгэ 17 процентээр дээшэлһэн байна.

Улаан-Үдэ городой трамвайгаар хахад жэл соо 10,2 миллион хүн зөөгдэжэ, пассажирнуудые зөөлгэ нэгэ процентээр дээшэлээ.

IV. КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

Республика дотор 1962 оной түрүүшын хахадта капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэнэй хэмжээн нёдондоной тэрэ үеынхиһөө 1 процентээр дээшэлээ.

Буряадай совнархозой предприятинууд болон барилганuудта байгша оной түрүүшын хахадта капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэнэй хэмжээн урда жэлэйнгээ энэ үеынхиһээ 4 процентээр доошолоо.

Капитальна барилгын талаар хахад жэлэй түсэб иимээр дүүргэгдээ:

Капитальна һомололго	Хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	Тэрэ тоодо: Байрын гэрнүүдые барилга	Тэрэ тоодо: һургуули, эмнэлгын гэр, хүүгэдэй саад, ясли барилга
Республика дотор бүхыдөө	84	100,6	62
тэрэ тоодо:			
Буряадай совнархоздо	83	105	65
Нютагай Соведүүдтэ	82	97	80

Гүрэнэй предприяти[...] лон эмхи зургаанууда[...] оной түрүүшын хах[...] мянган дүрбэлжэн ме[...] майтай байрын гэрнү[...] лалгада үгтөө. Энээгэ[...] жэлэйнь түсэбэй дүүр[...] процент болоно. Рес[...] дотор подрядна орга[...] нуудай барилга-хабс[...] хүдэлмэри хэхэ хаха[...] түсэб 82 процент д[...] һэн байна.

Подрядна организац[...] барилга-хабсаралгын [...] мэриин дүүргэлтэ ии[...] римтануудаар харуула[...]

Барилгын гол организацинууд
Барилгын № 1 трест
Барилгын № 2 трест
Барилгын № 154 тре[...]
«Бурстрой» трест

V. ЭД БАРАА НАЙМ[...]

1962 оной түрүүшын [...] жэлдэ гүрэнэй болон к[...] тивна худалдаа найм[...] (эд хэрэглэгшэдэй к[...] циин комиссионно най[...] гөөр) 139 миллион тү[...] эд бараан наймаалагда[...] тоодо рознично най[...] эрьесэ 128,4 миллион, [...] эдеэ хоолой наймаанай [...] 10,6 миллион түхэриг [...] һон байна. Тэрээнһээ [...] эд хэрэглэгшэдэй коопе[...] комиссионно наймаага[...] миллион түхэригэй хүд[...] хын продуктнууд ху[...] даа.

Үнгэрһэн жэлэй тү[...] хахадтай жэшэбэл, гүр[...] лон кооперативна ху[...] наймаанай эрьесэ 5 [...] тээр дээшэлээ. Хүдөө[...] хэрэглэгшэдэй коопе[...] худалдаа наймаанай [...] нёдондоной энэ үеынх[...] процентээр дээшэлэнхэй[...]

Гүрэнэй болон коопе[...] на худалдаа наймаана[...] жэлэй түсэб 97 процен[...] гэгдээ. Худалдаа на[...] зарим организацинуу[...] бараа наймаалха хаха[...] лэйнгээ түсэб дүүргэһы[...] центээр харуулбал [...] Улаан-Үдын горпромто[...] Улаан-Үдын горпището[...] Улаан-Үдын главунивер[...] 90, столово, ресторан[...] трест—108, ОРС болон [...] снабууд—97, тэрэ тоо[...] нархозой УРС—96, Бу[...] союз—98 процент дүүр[...]

VI. КУЛЬТУРНА БАЙГУУЛАЛТА, ЭЛ[...] ХАМГААЛГА

Ниитэ һуралсалай [...] линуудай, хүдэлмэриш[...] луушуулай ба хүдөөгэй[...] шуулай, мүн ехэ на[...] һургуулинуудай һураг[...] гэрһэн һуралсалай жэл[...] мянган хүн боложо, 1960[...] онуудай һуралсалай ж[...] һээ 10 процентээр дэ[...] Байгша ондо 2,3 мянга[...] дунда һургуули дү[...] болбосоролой аттестат [...] байна.

Үйлэдбэриин һура[...] һургуулинууд, мүн 11[...] һуралсалтай һургу[...] олошоруулагдана. Бу[...] АССР-эй дээдэ болон [...] дунда һуралсалай һу[...] нууд байгша ондо арад[...] ажахыда 2000 шахуу [...] жэлтэдые бэлэдхэн гар[...] Тэрэ тоодо промыш[...] тиин, барилгын ба тр[...] тын 600 гаран мэргэ[...] хүдөө ажахын 500 гара[...] гэжэлтэд, 600 гаран [...] нар, культурна гэгэ[...] хүдэлмэрилэгшэд, меди[...] худалдаа наймаанай [...] ран хүдэлмэрилэгшэд [...] тоодо оролсоно.

Киноустановкануудай[...] процентээр олошороо [...] лида ороогүй үхибүүдэ[...] зургаануудта хүүгэдые[...] га 14 процентээр дээ[...] клуб, библиотекэнүүдэ[...] олошорһон байна.

БУРЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕ[...] УПРАВЛ[...]

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной июлиин 31.

ХОНИН БҮРИҺӨӨ ХУРЬГА АБАХА

Мухар-Шэбэрэй ...оз, совхозууд ...ан ажал ехээр ...дэг гэжэ олон- ... мэдээжэ бо- ...ор үнинэй. Гэтэр һүү- ... үедэ ажахынь гол ...аринуудай нэгэн — хонин ...л боложо байнхай. Илан- ...үнгэрһэн гурбан жэлэй ...ада хонин һүрэгые эрид ...оруулха, үүлтэрыень ...аруулха тушаа нилээд- ...үдэлмэри хэгдээ. Тиигэжэ ...хи ажахынуудай бүхы ...ойнь тоо толгой 23 про- ...ээр олошорһон байна. ...шье энэ ажал эрхилхэ ...р горьтойхон дутагдал- ... үзэгдэнэ. Хямда сэнтэй ...о, мяха ехээр абаха хэ- ...э ехэхэн һаад тойбо тата- ... байһан ушарнууд али ...н, шиидхэгдээгүй асуу- ...нууд яһала бии. Эгээл эдэ ...далаар аймагай хонишо- ... зүблөөн һаяхан боложо, ...хид 1963 ондо 81 мянга ...хурьга нэгэшье гарзагүй- ... абажа түлжүүлхэ гэһэн ...усалгатай, хүндэтэй уял- ...аад, Сэлэнгын хонишодые ...алис мүрысөөндэ уриба.

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

...ПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй ...нистрнүүдэй Соведэй Хан-...гые аймагай ажалшад ...ай ехэ ажалай болон по-...ческэ дэбжэлтын оршон ...алда угтаад, эршэмтэй-... ажаллажа байнхай. Тэдэ-... түрүү зэргэдэ хонишод ...сана. Эндэ гансашье ай-...таа бэшэ, бүхы республика ...роо суурхажа ябагшад ...н. Тэдэнэй дундаһаа Со-...листическэ Ажалай Герой-...д нүхэд Б. Т. Доржиева, Б. Брылев гэгшэдые нэн ...үн нэрлээбди. Эдэмнай ...гдашагүй баян дүй дүр-...тэй болоһон хонишод мүн. ...эхэ зуура дүй дүршэл ба-...ай, эрдэм һургаалааршье ...хан хонишод бии. Олон-...ынь юрэдөөл хоёр-гурба-... жэлэй туршада хони ха-...һалжа байһан намтартай-... Зүгөөр тэдэниие шэнэ ...үү аргада һургаха талаар ...атай хүдэлмэри хэгдэдэггүй ...а юм. Энэ шухала асуу-...а зооветмэргэжэлтэд ан-...алаа огто хандуулдаггүй ...уу.

— Мэргэжэлтэд үгы ажахы ...огүйт. Дутагдал юуб гэхэдэ, тэдэнэй үүргэ, харюусалгань тон бага байна. Бидэ хонишодоо хүмүүжүүлхэ, түрүү дүй дүршэлдэ һургаха тухай бодомжолногүйбди, — гэжэ аймагай госплемстанциин зоотехник нүхэр Бочкарев тон зүб шүүмжэлэл дэлгэрүүлбэ.— Энээнһээ боложо олонхи хонишоднай эгээ ядахадаа хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ шадахагүй, хайшан гэбэл һайн шанартай нооһо, тарган мяха абахабибди гэжэ мэдэдэггүй байха юм. Мэргэжэлтэд бүхэн хонишодой бригадын байдалые һайн мэдэжэ, тэндэ ажалынь ямараар ябанаб, юугээр дуталданаб, ядалданаб, ямар туһаламжа хэрэгтэйб гэжэ үдэр бүри һонирхожо байха ёһотой. Тиигэбэл ямаршье сагта амжалта туйлагдаха...

Удаань үгэ хэлэһэн «Забайкалец» колхозой эрхим хонишон нүхэр Родионов мүн лэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй ажал ябуулгада тогтобо.

— Манай бригадынхид һүүлэй жэлнүүдтэ 100 эхэ хониноо 50 — 60 хурьга абанабди. Харин гансал мүнөө жэл 85 хурьга түлжүүлбэбди,—гэжэ тэрэ үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. — Хайшан гээд, ямар аргаар олон түл абахаб гэжэ түрүүшүүлэй дүршэл тухай газетэ, журналнууд дээрэһээ уншадагбди. Теэд үшөө һайн үрэ гаранагүй. Минии һанахада, энээнэй шалтагаание мэргэжэлтэд тодорхойлхо, тиигээд манда тайлбарилжа үгэхэ зэргэтэй байгаа. Хэды хонин ямар һарада хурьгалхаб, хэды хурьган абтабаб гэһэн бүридхэл зоотехнигүүд тоб байса хэжэ ябадаггүй, шалгадаггүй. Тэдэнэй ажал тухай ходо шүүмжэлэл гарадаг, зүгөөр хубилалта болоногүй, үүргэ харюусалгыень дээшэлүүлхэ саг тулаа.

ХОНИШОН БҮХЭНЭЙ НАНГИН УЯЛГА

Зүблөөндэ хабаадаһан хонишон бүхэн гол түлэб гурбан шухала асуудалнуудта тогтоо юм. Тэдэнэй нэгэниинь үбһэ тэжээл бэлэдхэл болоно. Үгэ хэлэһэн хонишодой олонхидынь, үбһэ хуряалгада хабаадаха гээшэ — хонишон бүхэнэй арюун нангин уялга гэжэ мэдэрбэ. Энэньшье зүйтэй. Юуб гэхэдэ, жэл бүри үбһэ тэжээлэй дутагдалһаа боложо, хэдэн зуугаад толгой шэнэ түл гарзалдаг байна. Хоёрдохёор, эндэхи мал ажалай продукциин өөрынь үнэ сэнгые шэнжэлэн үзэхэдэ, тэрэнэй эгээн ехэ хубиие тэжээл эзэлнэ.

— Мал ажалай, илангаяа хониной мяха, нооһо саг үргэлжэ ехээр абахын тула нэн түрүүн бардам хүрэхэ тэжээл хэрэгтэй,— гэжэ элидхэлшэ, аймагүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Калашников онсолон тэмдэглэһэн байна. Тэрэ хүгжэжэ байгаа мал ажалдаа хүсэд хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ арга боломжонуудые тодорхойлоо. Элидхэл тушаа үгэ хэлэһэн хүн бүхэн мүн лэ энэ асуудалда анхаралаа хандуулба.

— Абаһан түсэб, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула малдаа үбһэ тэжээл ехээр бэлдэжэ абаха ёһотойбди,— гэжэ «Эрдэм» совхозой түрүү хонишон нүхэр Эрдынеев мэдүүлбэ. — Манай ажахын тоосоондо ороһон бригадынхид байгша ондо 2600 центнер үбһэ өөһэдөө бэлэдхэхэ зорилготойбди. Мүнөө жэлэй ургаса хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн. Үбһэ тэжээл бардамаар бэлдэхэ арга бии. Эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ хуряалгаяа эмхитэйгээр ябуулжа байнабди. Малдаа тэжээл бэлдэжэ абаха гээшэ — хонишон бүхэнэй нангин уялга гэжэ тоолоноб...

Мүн тус совхозой хонишон нүхэр Бармитов тэжээл бэлэдхэлгэдэ тогтоо. — Хэнэйшье мэдэһээр хабарай хахир үедэ үбһэ тэжээл ехэнхидээ дуталдажа, шэнэ түл гарзалдаг. Энэ ушарые усадхаха арга юуб гэхэдэ, мүнөөнһөө эхилжэ үбһэ тэжээл бэлэдхэл болоно. Бардам ехэ, ерэхэ үбэлжэлгэдэ хүрөөд, үшөө үлэхөөр тэжээл бэлэдхэхэ шухала,— гэжэ тэрэ хэлэбэ.

—Үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхынгээ хажуугаар, зунай бэлшээриие һайнаар ашаглажа, хонидоо хүсэд таргалуулха хэрэгтэй,— гэжэ Суулгын совхозой хонишон нүхэр Будаев мэдүүлээ.— Энэмнай мүнөөдэрэй зайлашагүй шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Ушарынь, тобир тарган хонид үбһэ тэжээлэй байбал, хагда ногооной гаратар хүсөө буурадаггүй гээшэ. Зунай зүлгэ ногоон дээрэ хонид үүр сайхаһаа эхилээд, харанхы һүни болотор адуулагдаха ушартай...

Мухар-шэбэрэйхид жэл соо 81 мянга 640 хурьга абаха зорилготой. Тэдэнэр Сэлэнгын хонишодые социалис мүрысөөндэ уриба

ҮРЭЖҮҮЛГЭЕЭ ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭХЭ

Мүнөө үедэ хонин ажал дээрэ эгээл шухала, эгээл харюусалгатай үе ерэбэ. Хэдэхэн хоногһоо хонидой үрэжүүлгэ эхилхэнь. Ажахын энэ халуун хаһые хонишодой олохон бригаданууд түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтажа, эмхитэйгээр үнгэргэхөөр бэеэ зэһэнхэй.

КПСС-эй обкомой һүүлшын пленумэй шиидхэбэриин ёһоор, байгша ондо хонидой үрэжүүлгэ богони болзорто — август, сентябрь һаранuудта дүүргэгдэхэ ёһотой. Тиимэһээ хонидой искусственна үрэжүүлгые бэлэдхэлтэйгээр эхилжэ, һайнаар үнгэргэхэ гэһэн эрилтэ табигдана. Зүгөөр энэ талааршье ехэ дутагдалнууд аймаг дотор элирүүлэгдээ. Олохон ажахынууд, жэшээлхэдэ, «Забайкалец», «Победа» Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд бэлэдхэл муутай. Мүнөө хүрэтэр техник-үрэжүүлэгшэд дутуу, искусственна үрэжүүлгын пунктнууд хүсэд бэлэдхэгдээгүй.

— Аймаг дотор 105 эхэ хонидой отара тоологдодог, эндэ адагынь 210 техник-үрэжүүлэгшэд хүдэлхэ ёһотой. Мүнөө юрэдөө 100 тиимэ мэргэжэлтэд тоологдоно,— гэжэ Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин ажахын управлениин главна зоотехник нүхэр Черниговский тодорхойлбо. — Һая эмхидхэгдэһэн курсада олохон ажахынууд өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые эльгээгээгүй. Энэ дутагдалые усадхаха тушаа мэргэжэлтэд дары хэмжээ абаха зэргэтэй.

Республикын госпланай түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Хазагаев гол түлэб хонишодой зорилгонуудые тодорхойлхо зуураа, искусственна үрэжүүлгын хүдэлмэридэхи бэлэдхэлэй дутагдалнуудые элирхэйлһэн байна. Зарим колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хонидоо хоёр ондоо болзорто үрэжүүлхэ тухай бодомжолно. Энээниие буруу, ажал хэрэгтэ хоротой ябадал гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Нэгэ отарын эхэ хонид эрхэ бэшэ нэгэл болзорто — 40—45 хоногой туршада үрэжүүлэгдэхэ зэргэтэй. Үрэжүүлэгдэһэн хонидоо саг үргэлжэ шалгажа, ототой байһыень дахин дахин үрэжүүлхэ шухала. Энээнэй түлөө үрэжүүлэгдэһэн хонидые бусадһаа амяарнь харууһалжа, бэлшээжэ байхада һайн.

«Знамя Ленина» колхозой хонишон нүхэр Сучков хүндэтэй, харюусалгатай уялгануудтаа тогтоходоо, үрэжүүлгын хүдэлмэриие эмхитэйгээр үнгэргэхэ байһанаа мэдүүлбэ. Бидэ хонишодһоо гадна, хамаг хүтэлбэрилхы тушаалтан үрэжүүлгын хүдэлмэридэ хабаадаха ёһотой,— гэбэ. — Ушарынь заримдаа тэдэнэй эмхидхэлэй ажал ябуулгаһаа ехэ юумэн дулдыдадаг. Хонишодые иимэ халуун хаһа сагта ондоо тээшэнь эльгээжэрхидэг ушар дайралдадаг гээшэ. Үрэжүүлгэ хэжэ шадаха хоёр хүн хонишодой бригада бүхэндэ адагынь байха ёһотой.

Тэрэшэлэн энэ шухала асуудалда КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр Цыбиков, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехник нүхэр Тугаринов болон бусад тогтобо.

Үнэхөөрөөшье мухар-шэбэрэйхидэй абаһан уялганууд тон харюусалгатай. Тиимэһээ хонишодой дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, политическэ хүдэлмэри абьяастайгаар ябуулха, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо гээшэ колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай, мэргэжэлтэдэй шухала хэрэг мүн.

Ив. ОЧОРОН,
манай тусхай корр.

Н. С. Хрущев Калиновкада ерэбэ

...АЛИНОВКА (Курска об-...ь), июлиин 28. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи ...ретарь, СССР-эй Министр-...дэй Соведэй Түрүүлэгшэ ...С. Хрущев мүнөөдэр Кали-...када ерэбэ. КПСС-эй ЦК-... Президиумэй гэшүүд Г. И. ...онов, Н. В. Подгорный, ...С. Полянский, КПСС-эй ...-гай Президиумэй гэшүүндэ ...идат В. В. Щербицкий, ...шэлэн КПСС-эй Курска ...омой нэгэдэхи секретарь ...Г. Монашев, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. А. Белоу-..., Россин Федерациин болон ...аннын хүршэ областьнуудай партиин обкомуудай секретарьнууд Н. С. Хрущевтой хамта эндэ ерэлсээ.

Орооһото тарянай, кукурузын, тэжээлэй бобынуудай, улһанай болон бусад ургамалнуудай һайнаар ургаһан колхозой полинуудые Н. С. Хрущев, парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд үдын урда тээ хэдэн часай турша соо хараа, мал ажалайнь фермэнүүдтэ хүрөө.

Калиновкын болон хүршэ тосхонуудайнь хэдэ мянган колхознигууд колхозой Культурын байшан шадарай талмай дээрэ 12 час багта суглараа. Эндэ митинг боложо, КПСС-эй Курска обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Г. Монашев тэрэниие нээгээ. Партиин Хомутовско райкомой секретарь А. Ф. Гудков, Калиновка тосхоной колхозой түрүүлэгшэ В. В. Грачев, һаалишан А. А. Худякова гэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлээ. Мүн сугларагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, Н. С. Хрущев митинг дээрэ үгэ хэлэһэн байна. Тэрэнэй үгэ хэлэжэ байхада нютагаархиниинь нэгэтэ бэшэ шангаар альга ташаа.

РСФСР-эй нютагай партийна органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн

РСФСР-эй нютагай партий-... органуудай хүдэлмэрилэг-...дэй зүблөөн КПСС-эй ЦК-... июлиин 27-до нээгдээ. ...СС-эй обкомууд болон ...айкомуудай секретарьнууд, ...ртиин областьнуудай болон ...арнуудай комитедүүдэй ...омышленностиин, барилгын, ...одой ажахын таһагуудые ...гшанар, хэдэн горкомуу-...ай, райкомуудай, промыш-...на предприятинууд болон ...илгануудай томо партийна ...ганизацинуудай секретарь-...уд, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-... болон РСФСР-эй Министр-...удэй Соведүүдэй, СССР-эй, ...ФСР-эй Госпланuудай, ...СНХ-гай харюусалгата хү-...мэрилэгшэд зүблөөндэ ха-...адана.

КПСС-эй ЦК-гай Президиу-...эй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай ...кретарь Ф. Р. Козлов, КПСС-... ЦК-гай РСФСР-тэхи Бю-...гой гэшүүд, СССР-эй Ми-...стрнүүдэй Соведэй Түрүү-...эгшын орлогшо, СССР-эй ...спланай түрүүлэгшэ В. Э. ...ымшиц, СССР-эй Министр-...үдэй Соведэй Түрүүлэгшын ...логшо, Научно-шэнжэлэт-...н хүдэлмэриие зохилдуул-... талаар СССР-эй Министр-...удэй Соведэй Гүрэнэй ко-...тедэй түрүүлэгшэ К. Н. Руд-... зүблөөнэй хүдэлмэридэ ...абаадалсана.

«Промышленностиие, тран-...ортые, барилгые болон го-...одой ажахые партийна орга-...зацинуудай зүгһөө хүтэлбэ-...лгэ һайжаруулха хэмжээ-...үд тухай» КПСС-эй ЦК-гай ...резидиумэй гэшүүн, КПСС-... ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюрогой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. П. Кириленкын элидхэлые зүблөөндэ хабаадагшад шагнаа. Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ эхилһэн байна.

***

МОСКВА, июлиин 28. (ТАСС). РСФСР-эй нютагай партийна органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн КПСС-эй ЦК-да мүнөөдэр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

«Промышленностиие, барилгые болон городой ажахые партийна организацинуудай зүгһөө хүтэлбэрилгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай РСФСР-тэхи Бюрогой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. П. Кириленкын элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ болоо. КПСС-эй обкомуудай секретарьнууд — Ленинградай — Б. А. Попов, Горькиин — В. А. Тихомиров, Челябинскын — Ф. Ф. Кузюков, Свердловско — В. И. Довгопол, Кемеровскэ — В. И. Залужный, Волгоградска — Л. С. Куличенко, Архангельскын — Г. А. Душин, Москвагай — В. А. Демченко, Новосибирскын — Н. И. Сергеев, Башкирай — Г. Шафиков, Куйбышевска — В. П. Орлов, Ивановска — А. Н. Смирнов, Пермскэ — Б. В. Коноплев, КПСС-эй Татарай обкомой нефтиин промышленностиин таһагые даагша Л. М. Кузнецов, КПСС-эй Ростовско обкомой промышленностиин болон транспортын таһагые даагша Я. К. Бузаев, Кузнецкэ металлургическа комбинадай парткомой секретарь Б. И. Окушко, КПСС-эй Москва городой Первомайска райкомой нэгэдэхи секретарь В. В. Аникин, КПСС-эй Хабаровска крайкомой секретарь В. П. Ломакин, КПСС-эй МГК-гай секретарь В. Я. Павлов, КПСС-эй Омско горкомой секретарь Н. А. Хелмицкий, ВСНХ-гай түрүүлэгшэ С. А. Афанасьев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ В. Э. Дымшиц гэгшэд үгэ хэлээ.

КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Р. Козлов зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадалсана.

Липецкэ область 25 миллион пүүд таряа худалдахань

Липецкэ областиин таряашад ехэ уялга абаа. 25 миллион пүүд, түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 3.750 мянга пүүдээр ехэ орооһо таряа гүрэндэ худалдаха гэжэ тэдэнэр шиидээ. Тиихэдэ хоёр миллион үлүүтэй пүүд шара будаа, гэршүүхэ худалдагдаха юм.

Абаһан уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулхабди гэжэ Липецкэ областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд партиин Центральна Комитедые, Советскэ правительствые найдуулна.

(ТАСС).

Һурагшад зунайнгаа амаралтада

„Хүн болохо багаһаа..."

Бургалтайн эхин һургуули дүүргэһэн үнэмшэлгэ гартаа шангаар бариад, гэртээ бусажа ябахадаа, Митаб хүбүүн мүнгэнэйнгөө заахан сүүмхэ ээлүүдгүй хармаанһаа гаргажа хараба. Энэ сүүмхэ абань абажа ябаа. Наһан соогоо ажалда бэрхэ, зон нүхэдтөө туһатай ябаһан хаданъ энээхэн сүүмхэ мүнгэнэй хогоор таһараагүй ёһотой даа. Мүнөө тэрэнь уг гарбалые залгаха хүн—Митабта ороод, досоогоо гансашье һаа, тон үнэтэй, абынь юрөөжэ үгэһэн солхооботой! Аба, аба! Мүнөө абань байгаа һаа, ямар ехэ баяртай угтаха һэм!

Мүнөө теэд... үгы... Халима баярта хабарай нэгэ үдэр Митабаа дуудажа, хажуудаа ерүүлээд: «Зай, хүбүүн, абашни үни ябахаа болёо гээшэ. Ши абынгаа нэрэ нэрлүүлжэ, зон нүхэдтөө туһатай, ямаршье сагта нэгэн хамта ябаха хэрэгтэй. Тиибэл хаанашье газардахагүйш, хүбүүм. Ажал эрдэм хоёр лэ хүндэ жаргал асардаг тула, абадаал адли ажалша бэрхэ боложо, хармаандаа «хальһаар» дутамаггүй ябаарай! гэжэ юрөөгөөд, энээхэн сүүмхынь гаргажа үгөө һэн.

...Зунай саг үхибүүн наһанай жаргал! Залинта аадар. Һүүлээрнь, наран! Ногоон далайн набша намаа соогуур умбаһан, үй түмэн үнгэ бүриин сэсэгүүд бүлеэхэн һэбшээндэ эльбүүлэн, «амгалан юртэмсэ, мэндэ-ээ» гэһэндэл, дэлхэйн дүрбэн зүг, найман хизагаар руу шэглэн дохилдонод.

Эгээл энэ һайхан сагта хэн юрэдөө бог шорой орьёжо гэртээ һууха гээшэб! Үгы даа, һурагшад. Үглөөгүүрнь агаар тунгалагхан, ухаан һонорхон. Тиимэһээ хэшээлэй саг бшуу. Үдэртөө хээрэ талада, сэбэр агаарта ажал хэжэ ябахада ямар гоё гээшэб! Теэд үдэшэлэн, ажалай һүүлээр, тэнюун даа: зугаа наадан, хүхюун сэнгэлиг.

Гэбэшье зарим һурагшад хаа-яа даа, (хургаа даража тооломоор) үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ болотор тархи түрүүгээ эрьетэр наадажа ябадаг. Иимэ һурагшад манай нюдэндэ муушагханаар харагдадаг гээшэ. Теэд хараял даа, хамтын нюдэндэ Митаб хүбүүн ямараар харагданаб?

Боом тосхоной зүүн хойно оршодог малай байра. Бидэнэй эндэ ороходо, хони хайшалдаг агрегадай жииганаһан абяан даб гэһээр угтаба. Ажалай абяанда зүрхэмнай баясаад, алад саашань харахадамнай, хори гаран эхэнэрэй дунда нэгэ заахан хүбүүн нюдэндэ торолдоно. Агрегадай ахалагша—нүхэр Цыденовтэй уулзажа, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаад, тэрэ хүбүүнэй ажал тухай тэндэхи хүнүүдһээ мэдэбэбди.

—Оо, Митаб гээшэшни амаргүйхэн лэ хүбүүн. Юрэдөө бидэнһээ нэгэшье дутуугүй хайшална. Үдэртөө 15—23 хүрэтэр хайшалжа, дунда зэргын хайшалаашадтай ана-мана ябанал. Энэш болохотойл хүбүүн даа,—гэжэ омогорхон хөөрэлдэнэд.

Зүб даа, болохотойл хүбүүн. Ажал хэхэдээ, ама тоһодохо гэжэ һаяшаг Митаб түрүүшынхеэ, өөрынгөө хара хүлһөөр олоһон 25 түхэригые адхаба! Энээнээ абынгаа үгэһэн заахан сүүдхэдэ хэжэрхёо. Дүү хүүхэндээ ботинка абаха һанаатай, теэд эжыдээ юу абахаяа үшөө шиидээгүй: «эжым өөрөө мэдээд абана ааб даа—мүнгээл үгэжэрхихэм».

Үшөө нёдондо байхада, Митаб хони хайшалжа һураа юм. Тиихэдэ тэрээндэ найдажа машина үгөөгүй бэлэй. Ушарынь нооһо дээгүүр хяргаха, хониной арһые гэмтээхэ гэхэ зэргэ элдэб оһол ушар байдаг бшуу. Тиимэһээ Митаб эжытээ хамта хайшалжа, нилээд дүй дүршэлтэй болоо һэн.

Мүнөө Митаб дүүрэн мэргэжэлтэй хайшашан болонхой. Шэшэрһэн гараараа машинаяа дүйтэйхэн шадамараар бариад, хониной арһан дээгүүр ябуулхадань, хүбэн шэнги хөөбэгэр нооһон хажуухань обойлдоно. Магад энэ нооһоор Улаан-Үдын сэмбын фабрика таанад, һурагшадта, сэбэр һайхан костюм, плати нэхэжэ эльгээхэдээшье болохо аалам.

Нооһо хайшалалга дүүрэбэ. Митаб мүнөө нүхэдтэеэ хамта баян Бургалтайнгаа тала, нугаар сэнгэн ябана. Горхондо орожо шунгана, загаһа агнана. Мүн гэртээ туһалхаяа мартадаггүй. Түлеэ хахалха, уһа асарха, газаа досоогуур ариг сэбэр сахиха ажал—Митабай юм...

Һаяшаг Митабта үдэшэлэн багта оробоб. Ном шагаажа һуугаа һэн. Зүгөөр минии орохотой сасуу шаб гэжэ бодоод, стул табяадхиба. Тиигээд бидэ хоёр нюур нюураа хараалсаад, мнин һуубагүйбди.

—Би нёдондо заа-зуу үбһэ сабшажа һураа һэм. Мүнөө манайхин Цэрэн абгайн хонин дээрэ туһалалсахаяа ошохомнай. Би тэндэ үбһэ сабшахаб, бухал шэрэхэб, бухал табихаб,—гэбэ.

Үбһэ хуряалгын халуун үе хаа хаанагүй эхилбэ. Тэндэ һурагшадай хэжэ шадаха ажалнуудай олон байһанда Митаб баяртай, колхознигуудтай хамта хээрын ногоон нугада ажаллажа эхилээ.

Зааханшье һаань, бэенэйнь зэргээр, Митабта абынь юрөөһэн ашата ажалайнь замда амжалта хүсэе.

Иигэжэ пионер Митаб Toктохоев зунайнгаа амаралтые үнгэргэжэ байна. Бусад, Митабай үетэн, нүхэд, өөрэгүйл һайнаар үнгэргэжэ байгаа ёһотой даа..

Даша-Дэлэг Буянаев.

Зэдэ.

РАК ҮБШЭНТЭЙ ТЭМСЭХЭ УЛАСХООРОНДЫН VIII КОНГРЕСС ХААГДАБА

МОСКВА, июлиин 28. (ТАСС). Рак үбшэнтэй тэмсэхэ уласхоорондын VIII конгресс мүнөөдэр хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Энэ конгресс Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо июлиин 22-то хүдэлмэреэ эхилһэн юм.

Конгресс хадаа дэлхэйн олонхи оронуудта онкологиин талаар хэгдэжэ байһан туршалгын болон теоретическэ хүдэлмэриин олон тоото үрэ дүнгүүдые хаража үзөө, рак үбшэнтэй тэмсэхэ талаар эрдэмтэдэй уласхоорондын харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ замуудые хараалаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: конгрессэй заседаниин зал соо.

ТАСС-ай фотохронико.

Цогто НОМТОЕВ

ЗҮГЫ БА СЭСЭГ

Дэлхэйн үрэжэлтэй хүрьһые,
Дүнгэн тулгалжа мүндэлһэн —
Улаан наранай элшые,
Угтан һарбайжа мандаһан
Дэлгээмэл набшаһан дэбисхэртэй,
Дэлбэгэр һайхан дэльбэтэй,
Арюухан сэсэг задаржа,
Аяар холоһоо толорбош.
Аглаг дайда эхэшни,
Агаар уһан эсэгэшни,
Альга дээрээ бүүбэйлнэл.
Арюун бэеыш хүгжөөнэл.
Үдэр бүри үнгэтэжэ,
Үнэр хоншуу хангалтанаш.
Аали һэбшээдэ найгажа,
Аятай уяхан хотолзоноош.
Орохо нарые үдэшэжэ,
Уруугаа дохин гунханаш.
Гараха нарые угтажа,
Гайхамшаг шарайгаар шартанаш.
Уран үнжэгэн гараараа,
Угалзэ гоёлтоо үргэдхэнэш.
Шэдитэ үзэсхэлэн биираараа,
Шэрдэн үнгөө хурсадханаш.
Үетэн уян хүлынь
Үндэр болон бэежэбэ.
Холбоо шэлбэтэй сэсэгэймнай,
Хурса үнгэнь хүсэбэ.
Дүүрэн шарай марзалжа,
Дуулан һуужа гуниглана.
Наранай туяа дахажа,
Найган наадан хатарна.
Набша дээрээ налбажа,
Наһаа бужалан сахилна.
Уян эшэнь бэелжэ,
Урагша хойшонь үлгыдэнэ.
Шүлэгөөр бэшэшэгүй сэсэгэй,
Шэрээр шэрдэшэгүй тэрэнэй
Үнгэнь холо һолонготоно.
Үнэрынь баһа анхилна.

***

Арюухан энэ сэсэгые,
Ажалша зүгы ажаглаба.
Сэсэн сэхэ зүрхыень
Сэбэр сэсэг буляаба.
Холбоо эшэтэй сэсэгтээ,
Хододоо зүгы айлшална.
Сэсэгэй тоһоор гоёогдон,
Сэнгэн урматай ажаллана.
Наранай гэрэл шаража,
Наартай байдал үршөөнэ.
Аадар гэнтэ адхаржа,
Арюун уһаар сүршэнэ.
Номгон һэбшээн үлеэжэ,
Найгатар эльбэн юрөөнэ.
Зүгы сэсэгтээл харгылна,
Золтой жаргалаа дуулана: —
«Дайдын хэлбэрээр һалбарһан,
Даншьё нангин сэсэгни,
Дабтар дэльбэеэ дэлгээнхэй,
Дандаа намдаа налархай даа,
Үнэн һайхан сэсэгһээ,
Үдэр бури хэшэгтэйб.
Наһандаа шамдаа дурланхай
Нарин шара зүгышниб даа»

***

Буурана һолонгото үнгэнь,
Буурсаглана голһоо сэсэгнай,
Үдэр бүри марзажан,
Үрэеэ хүгжөөн хөөмэйлнэ.
Тоһо торхоор бэлдэнхэй,
Томо хүбүүдээ болгонхой.
Сэдьхэл дүүрэн зүгы
Сэсэгээ хамгаалан энхэрнэ.

***

Үнгын сэсэг һалбархадаа,
Үргэн дэлхэйе шэмэдэг.
Үнэтэ буурсагаа эдеэшүүлхэдээ,
Үрэ хүрэнгөө түхеэдэг.
Бухэриг зүгы ажалаараа,
Бүгэдые тоһоор садхаадаг.
Бүлеэрөө жэгдэ хүдэлхэдөө,
Бултанда суурхан магтуулдаг!

Үльдэргэ.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур

1962 оной июлиин 31.

Үнэр баян эхэнүүд шагнагдаба

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-най Указай үндэһөөр, олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар» гэһэн орденуудаар, «Эхын медаль» гэжэ медальнуудаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаба.

Хяагтын аймагай Хяагта городой гэрэй эзэн эхэнэр Анисья Иннокентьевна Федосеева 9 үхибүү түрэжэ хүмүүжүүлһэнэйнгээ түлөө «Эхын алдар» гэжэ нэгэдэхи шатын орденоор шагнагдаба. Найман үхибүү түрэжэ хүмүүжүүлһэн Загарайн Шулуутай тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Прасковья Давыдовна Арапова, Тарбагатайн Николаевский тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Евдокия Николаевна Иванова, мүн тус аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Прасковья Григорьевна Назарова гэгшэд «Эхын алдар» гэжэ хоёрдохи шатын орденоор шагнагдаа.

Долоон үхибүү түрэжэ хүмүүжүүлһэн 10 эхэнүүд «Эхын алдар» гэжэ гурбадахи шатын орденоор шагнагдаһан байна. Тэдэнэй дунда Хяагтын аймагай Мөөрөөшэ тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Агния Васильевна Асеева, тус аймагай Ехэ Худэри тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Софья Дмитриевна Завьялова, Загарайн аймагай Дархита тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Янжима Цыдыповна Сахняева, тус аймагай Эрхирэг тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр Ценде Цымпилова болон бусад.

5—6 үхибүү түрэжэ хүмүүжүүлһэн 49 эхэнүүд «Эхын медаль» гэжэ нэгэдэхи, хоёрдохи шатын медальнуудаар шагнагдаба.

Городой барилгын нэгэ талмай дээрэ кран бодхоогдожо байна.

А. КУРТИГАЙ фото.

ФОТО-ЗУРАГУУДЫЕ БУУЛГАХА ДУРАТАЙШУУЛ ОЛОРШОНО

Фото-зурагуудые буулгаха дуратайшуул жэл ерэхэ тума улам олон болоно. Энэ хэрэг гансахан фотографууд—тусхай тэрэ ажал эрхилэгшэдые бэшэ, мүн худэлмэришэд, колхознигууд болон һурагшадые һонирхуулна. Тэдэнэр зураг буулгахадаа шадамараар, һони һонин темэ оложо абана. «Правда» газетын табин жэлэй ойдо зорюулагдан, Улаан-Үдэдэ эмхидхэгдэһэн фото-зурагуудай выставкэ—конкурс хадаа фото-зураг буулгагшадай олошорһоние гэршэлэн харуулаа. Тэрээндэ 40 гаран хүн хабаадаа. Республикын фото-зураг буулгаха дуратайшуул 400 шахуу хүдэлмэри эльгээһэн байгаа. Тэдэнэйнь 363 зураг шэлэгдэн абтаһан байха юм. Выставкэ һара үлүүтэй саг соо үргэлжэлһэн байна. Тэрэние олон хүн хараа. Харагшад выставкые һайшаажа, саашадаа иимэ хэмжээ ябуулгануудые эмхидхэжэ байхыень хүсэһэн байна. Байгаалиин үзэсхэлэн һайхан байдалые, мүн баялигые, хүдэлмэришэд, колхознигуудай эсэшэ сусашагүй ажалые харуулжа байгаа һаа зохисотой һэн гэжэ олохон хүн һанамжа дурадхалнуудаа бэшээ. Жэшээлхэдэ, уран зурааша нүхэр Рудь ингэжэ бэшэһэн байна: «Фото-зурагуудай выставкэ эмхидхэхэ заншал тон туһатайшье, шухалашье хэрэг. Зарим хүнүүдэй буулгаһан фото-зураг гайхалтай һайхан, бодомжотойгоор хэгдэһэн байна. Нүхэд Доржиевай, Истоминой, Соколовой, Брюханенко болон бусадай хэһэн хүдэлмэри удха һайнтай, уран һайханай талаар гоё зурагууд болоно».

Конкурсдо хабаадагшадые урмашуулха хэдэн шан тогтоогдоһон юм.

«Яруунада» болон «Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ» гэһэн нүхэр Доржиевай зурагууд ехээр һайшаагдажа, нэгэдэхи—60 түхэригэй шанда хүртөө. Хоёрдохи шанда «Буряадай залуушуул» газетын корреспондент нүхэр Истоминой «Хирэ халдаа», фото-зурагта дуратай нүхэр Соколовой «Үбэлэй манаран тооһотоһон сэн» гэһэн зурагууд хүртэлсөө.

«Судьягай хараагүй байһанһаа», «Секундын хойноһоо тэмсэл» гэһэн нүхэр Альцманай, «Утаахан» гэжэ нүхэр Итыгиловэй, байгаалиин үзэсхэлэн һайхан байдал харуулһан нүхэр Дмитриевэй хэдэ хэдэн зураг, хүүгэд тухай Коваленкын хэдэн зураг, «Тошон халилга» гэжэ Пономаревой зураг 3-дахи шанда хүртэһэн байна.

Тэрэшэлэн нүхэр Мантаев, Зоркин, Сорокин, Денисов, Пшенишников, Хайдуров болон бусадта нэгэдэхи шатын дипломууд барюулагданхай.

Хоёрдохи шатын диплом Тимлюгэй дунда һургуулиин фото-зураг буулгаха дуратайшуулай коллективтэ барюулагдаа. Тимлюгэй һургуулида фотын хэрэг эрхилэлгэ һайнаар табигданхай гэжэ выставкэ дээрэ тэмдэглэгдээ.

1963 ондо республикымнай ажалшад Буряадайнгаа АССР-эй тогтоһоор дүшэн жэлэй ойе тэмдэглэхэнь. Тиимэһээ хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшад, мэргэжэлтэд бүхэн энэ һайндэрые амжалтатайгаар угтахын түлөө ехэхэн бэлэдхэлтэй. Энэ һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөн республикын предприяти, колхоз, совхозуудта үргэн далайсатайгаар дэлгэрнэ. Тиимэһээ дээрэ хэлэгдэһэн һанамжа дурадхалнууд һайндэрые угтуулан буулгагдаһан зурагууд дотор тодорхой харуулагдаха зэргэтэй.

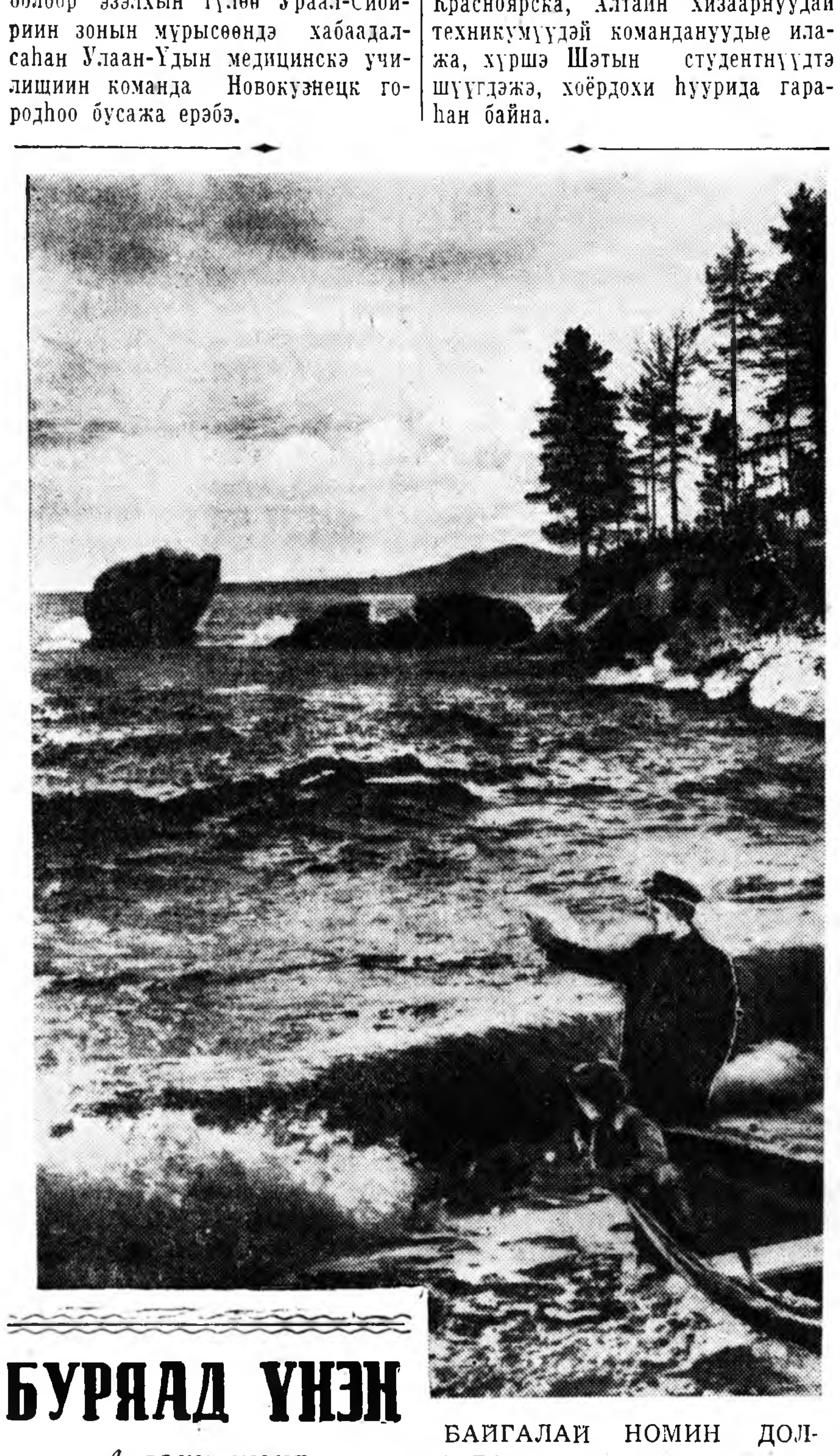
Буряадай АССР-эй журналистнарай союз соёлой министерствэтэй хамта Буряадайнгаа 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан фото-зурагуудай выставкэ эмхидхэхэ хараатай. Тэрэ фото-зурагуудай выставкэдэ хабаадалсахын тулада фотокорреспондент, фото-зурагта дуратайшуул бүхэн республикынгаа илалта амжалта, тэрэнэй барагдашагүй ехэ баян нөөсэ тухай харуулһан зурагуудые эльгээхэ бэзэ гэжэ һанагдана.

К. Халтанов.

СПОРТ

Дунда һургуулинуудай «Спартак» бүлгэмэй дунда түрүү һуури волейболоор эзэлхын түлөө Ураал-Сибириин зонын мүрысөөндэ хабаадалсаһан Улаан-Үдын медицинскэ училищиин команда Новокузнецк городһоо бусажа ерэбэ.

Манай спортсменүүд Кемеровэй, Омско, Пермскэ областьнуудай, Красноярска, Алтайн хизаарнуудай техникумүүдэй командануудые илажа, хүршэ Шэтын студентнүүдтэ шүүгдэжэ, хоёрдохи һуурида гараһан байна.

БАЙГАЛАЙ НОМИН ДОЛГИНДО....

Б. ПОПОВОЙ фотоэтюд.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной июлиин 31.

Хилын саанаһаа

Залуушуул болон студентнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс

Түрүүшын үдэр

Элдэб оронуудай эдир залуу хүбүүд, басагадай түрүүшын уулзалганууд июлиин 28-да болоо. Городой олон газарнуудта иимэ уулзалганууд болоһон байна.

Дэлхэйн залуушуул, тэдэнэй һанаа сэдьхэл зобоожо байһан мүнөө үеын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ, немсүүдэй, финнүүдэй, французуудай, италиинхидай,ородуудай, корейцүүдэй, американецуудай болон венгернүүдэй зүбшэн хэлсэһэн гол зүйл гэхэдэ, эб найрамдал тухай, бүмбэрсэг дэлхэйе дайнай һүрэтэ муухай гасалан зоболонгһоо хэтын хэтэдэ зайсуулжа шадаха замууд тухай асуудал болоно.

Интернациональна концертнүүд эхилээ. Аргентинын, ГДР-эй, Франциин, Цейлоной дуушад, солистнууд, хатаршад үдэрынь Хельсинкиин паркнууд соо концертнүүдые харуулаа. Үдэшэнь Венгриин баледэй зүжэг, Москвагай консерваториин оркестрэй симфоническа концерт илангаяа ехээр һонирхогдоо.

Фестивалиин болохо үедэ үнгэргэгдэхэ хүгжэмшэдэй зургаан конкурсын жюриин гэшүүд Хельсинкидэ ерэжэ байнхай. Москвагай профессорнүүд Мстислав Ростропович, Яков Флиер, совет дуушан Галина Вишневская городто ерэнхэй.

Үдэрынь фестивальна түрүүшын бал болоо.

Спортивна мүрысөөнүүд эхилээ. Финляндиин суглуулагдамал болон Венгриин «Катабанья» гэжэ командануудай хоорондо болоһон футбольно матчын дүнгые залуушуулай суглаанай боложо байһан оронойхид ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаа. Финнүүд 3:2 гэһэн тоотойгоор шүүһэн байна.

Культурын байшанда гимнастнууд шадабаряа харуулжа, олон зоной анхарал татаа. Үдэшэнь цирк соо штангистнуудай уласхоорондын мүрысөөн эхилээ.

Фестивалиин уласхоорондын клуб, студентнүүдэй болон шатаршадай клубууд нээгдээ.

Воскресениин үдэшэ олимпийскэ стадион соо фестиваль баярай оршон байдалда нээгдээ.

(ТАСС).

США-да ядерна тэһэлэлгэ дахяад хэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 28. (ТАСС). Невада штадай туршалгын полигон дээрэ Американ Холбоото Штадууд ээлжээтэ ядерна тэһэрэлгые газар доро хэһэн байна. Энэ хадаа үнгэрэгшэ жэлэй сентябрьда туршалгануудай эхилһэнһээ хойшо хэгдэһэн 47-дохи тэһэрэлгэ болоно.

Куба—Латиин Америкын арадуудай тэмсэлэй туг му

ГАВАНА, июлиин 28. (ТАСС). Национальна һайндэрынь бологшо июлиин 26-най үдэрые Кубын баатарлиг арадтай хамта Латиин Америкын олон оронуудай арадууд тэмдэглэһэн байна. Кубын революцида тала… баярай суглаанууд, … нүүд бүхы Латиин А… дотор болоһон байна. … Рикэдэ, Аргентинэдэ … нүүд болон демонстра… болоо.

Алжиртахи байда…

ПАРИЖ, июлиин 28. (ТАСС). Орон доторхи шахардуу байдалай заһаржа, национальна сүлөөрэлгын фронтын можо болоһон бүлэгүүдэй хоорондо холбоо барисаанай эдэбхитэйгээр байгуулагдажа байһан тухай гадаадын оронуудай агентствэнүүд Алжирһаа мэдээсэнэ. Франс Пресс агентство ингэжэ дамжуулна. Алжирай Республикын Саг зуурын правительствын түрүүлэгшын орлогшо Бен Беллын дүтын соратник, национальна сүлөөрэлгын фронтын политбюрогой долоон гэшүүдэй нэгэн Мохаммед Хидер Оранһаа үсэгэлдэр Алжирта ерээ. Алжирта ВПАР-ай түрүүлэгшэ Бен Хеддэтэй, министрнүүд Рабах Битат болон Лахдар Бен Тобальтай, тэрэшэлэн Алжирай автономито зонын харюусалгата хүтэлбэрилэгшэдтэй М. Хидер уулзажа, хөөрэлдэһэн байна. «Тлемсенэй бүлэгтэй үгээ ойлголсохо» (тайлбарилан хэлэбэл, Бен Беллэтэй, тэрэнэй тала баригшатай) арга боломжо бии гэжэ найдажа байһанаа М. Хидертэй уулзаһанайнгаа һүүлээр Бен Тобаль элирхэйлэн мэдүүлээ. Алжирай автономито зонын хүтэлбэриин толилһон коммюнике соо … заагдана. «Национальна сүлөөрэлгын фронтын по… рое Алжир городто ба… ха, тохёолдоһон бэрх… нүүдые зайсуулха» туха… далнуудаар М. Хидерт… сээн болоо.

Национальна сүлөө… фронтын гурбан элитэ … ябуулагшад Саад Д… Мохаммед Язид, Аит … гэгшэд Алжирһаа үс… Парижда ерээ. А… граждан дайнай һ… аюул үгы, мүнөөнэй … шээлнүүд хэлсээ хэхэ… гуримшуулагдаха гэжэ… жа байһанаа ВПАР-ай … дын хэрэгүүдэй минист… шаалые һаяхан болото… жа байһан С. Дахла… рижһаа Женевэ ниидэ… хынгоо урда тээ элир… мэдүүлээ. ВПАР-ай ин… циин министр М. Язид … иимэ һанамжа хэблэлэ… лөөлэгшэдтэ хэлэхэ … ингэжэ онсолон тэм… «Алжирай хүтэлбэрилэ… үнэн зүб бодол баримт… патриотическа үзэлтэй … дээрэһээ нэгэдэлээ хү… һэргээхэ замдахи бүхы … шээлнүүд дабагдаха» гэ… да мэтэ би этигэнэб.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ГАНСАХАН ЛЭ БОДОЛТОЙ ЗҮБ, ГАНСАХАН ЛЭ ТААРАМЖАТАЙ ЗАМ

14 оронои, тэрэ тоодо Советскэ Союзай, США-гай, Хитадай, Индиин түлөөлэгшэд Лаосой бэеэ абанги байха тухай декларацида Женевэдэхи Нацинуудай ордон соо гар табижа, ехэ хэрэг бүтээбэ. Тиигэжэ амгалан ёһоной, бүрин эрхэтэ, бэеэ даанхай, нэгэдэмэл түрэн боложо Лаосой хүгжэхэ эрхэ байдал бии болгогдоо.

Лаосой бүрин эрхэтэй, бэеэ абанги байдалые найдамтайгаар хангаха, тэрэнэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй, ороной газар дээрэһээ хариин бүхы сэрэгүүдые богонихон сагай турша соо гаргуулха гэһэн уялгануудые зүблөөндэ хабаадагшад үгэ дуугүйгөөр абаһан байна.

Түрүүшээр Франциин колонизаторнуудта эсэргүүсэн, һүүлэй жэлнүүдтэ арадта харша засаг түрые Лаосто баадхаха гэжэ оролдодог СЕАТО-да түлөөлэгдэһэн эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн Лаосой арадай удаан саг соо хэһэн тэмсэл патриотическа хүсэнүүдэй хүсэд илалтаар дүүрэбэ. Лаосой асуудал гуримшуулга энэ орондо ехэ удха шанартай байхаһаа гадна, уласхоорондын элитэ ехэ удха шанартай. Зүүн-Урда Азидахи, мүн бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалда аюултай Лаостохи дайнай гуламта усадхагдаба. Харин энэ районде дай һүжэрөөхөөр гансахан лэ аюултай гуламта Лаосой бэшэ байһые шаналхаар. Хүршэ оронуудтахи байдалые гуримшуулха талаар Лаосой жэшээ түсгаар удха шанартай.

Зүблөөндэ хабаадагшадай баримталһан хараа замай уласуудай хоорондо үргэнөөр мэдэрэгдэхэ байһаниинь лабтай. Энэ хадаа тэсэмгэйгээр хэлеэ хэхэ зам, социально-политическэ ондо ондоо байгуулалтатай оронуудай хоорондо үгээ ойлголсохо зам мүн болоно. 1961 оной июньдэ Венэдэ президент Кеннедитэй Н. С. Хрущевой уулзаха үедэ Лаосой асуудал шиидхэхэ хэрэгтэ эхи табигдаа һэн. Олон һарын турша соо болоһон хэлсээнһээ һайн үрэ гараа.

Амгалан ёһоор хэлсээ хэхэ зам гансахан лэ бодолтой зүб зам байхаһаа гадна, уласхоорондын арсаалдаата асуудалнуудые гуримшуулжа оолохоор гансахан лэ зам болоно, тиихэдэ арсалдаануудые дай хэхэ аргаар, арадуудта гадаадын оронуудай дура хүсэл бүдүүлигээр баадхаха аргаар шиидхэхэ гэһэн али бүхы һэдэлгэнүүдтэ бэрхэшээлнүүд тохёолдожо, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалда гай түсэб татадаг гэжэ Лаосой жэшээ харуулжа үгөө.

Лаосой бэеэ абанги байха тухай декларацида гар табилгые дэлхэйн олониитэ ехээр дэмжэһэн байна. Гэхэтэй хамта Лаосто арсалдаа тулалдаа олон жэлэй турша соо һүжэрөөжэ байһан эзэрхэг түримхэй этэгээдүүд, илангаяа Холбоото Штадуудтахи, иимэ этэгээдүүд, өөһэдынгөө булигдаһантай тиимэ бэлээр эбсэхэ гэжэ найдахаар бэшэ байна. Эзэрхэг түримхэйшүүлэй баримталдаг хараа бодол Америкын хэблэлдэ бэшэгдэһэн зүйлнүүдһээ элеэр харагдана. Женевэдэхи хэлсээндэ хабаадагшадта бэшэг эльгээхэдээ президент Кеннедиин энэ зүблөөндэ үгэһэн сэгнэлтэтэй хэблэлдэ бэшэгдэһэн зүйлнүүд тааралданагүй. Хамагай түрүүндэ Женевэдэхи зүблөөнэй удха шанарые бага болгохо, Лаосой правительствые муушалха, Лаостохи гуримшуулга удаан саг соо үргэлжэлхэгүй гэжэ соносхохо эрмэлзэлгэнүүд гарана.

Америкын буу зэбсэгэй болон сэрэгүүдэй туһаламжаар национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе дараха гэжэ урагшагүй һэдэлгэ гаргадаг Нго Динь Дьемэй зонхилжо байдаг Урда Вьетнамда Лаосой жэшээ нүлөө үзүүлжэ болохо гэжэ Холбоото Штадуудай илангаяа һанаагаа зобожо байһаниинь Америкын хэблэлдэ бэшэгдэһэн һанамжануудһаа элиржэ үгэнэ. Жэшээлхэдэ, Урда Вьетнамай зонхилогшын дүү, политическэ советник Нго Динь Нью хадаа Лаостохи гуримшуулгые «гансахан Азида бэшэ, харин бүхы дэлхэйдэ аюултай» атомна бомбо болоно гээшэ гэжэ нэрлэһэн байха юм.

«Зүүн-Урда Азида Америкын бэелүүлдэг политикые тодорхойлдог» дээдэ тушаалтай генералнууд болон дипломадуудай нюуса зүблөөн Женевэдэхи декларацида гар табигдаха үдэр Гавайска аралнууд дээрэ болоһон байгаа. Энэ баримтые һэргылхээр байна. «Лаостохи байдалай гуримшуулагдаһан шэнгээр Урда Вьетнамдахи асуудал гуримшуулхаар» эрхэ байдал бии болгуулхагүй гэһэн зорилго зүблөөндэ хабаадагшад урдаа табиһан байна.

Урда Вьетнамай хэрэгүүдтэ Холбоото Штадуудай сэрэгээр хамааралсалгые бүри шангадхаха, граждан дайн һүжэрөөхэ хараа бодол США-гай эзэрхэг түримхэй этэгээдүүд баримтална.

Лаостохи байдалай гуримшуулагдахада бэеэ абанги Камбоджодо Урда Вьетнамай, Таиландын зүгһөө хорото аашанууд бүри олоор хэгдэдэг болоо. Дайнай нэгэ гуламтын усадхагдаһые Зүүн-Урда Азида сэрэгэй бусад гуламтануудые шангадхажа «хүсэлдүүлхые» США-гай эзэрхэг түримхэй этэгээдүүд хүсэнэ.

Лаосой бэеэ абанги байха тухай декларацида гар табилга үнэхөөрөө бэеэ даанхай, бэеэ абанги Лаосые байгуулха хэрэгтэ шухала алхам боложо үгэһэн байгаа. Зүгөөр хэлсээе бэелүүлхэ замда бага бэшэ бэрхэшээлнүүд дабагдаха ёһотой болоно.

АЛЖИРТА ЮУН БОЛОНОБ

Франциин правительствын болон Алжирай Республикын Саг зуурын правительствын (ВПАР) хоорондо баталагдаһан Эвианска хэлсээнэй ёһоор һаяхан бэеэ даанхай байдалтай болоһон Алжирта боложо байһан ушарнуудта олониитэ ехээр анхаралаа хандуулна. Колониализм Алжирай экономикые ехэ бэрхэшээлдэ оруулаа. Дайнһаа уламжалан болоһон һандарал, захиргаанай тушаал даагшадай гэмтэ ябуулганууд Алжирай залуу гүрэнэй үмэнэ тохёолдодог бэрхэшээлнүүдые бүри ехэ болгоно, демократическа шэнэдхэлгэнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэнь һаад ушаруулна, экономикые хүгжөөлгэдэ, ажалшадай байдал һайжаруулгада гай түбэг татана.

Колониализмын хойшолонгуудые зайсуулха, орониие хүгжөөхэ онол арганууд тухай асуудалаар Алжирай Республикын хүтэлбэрилэгшэдэй дунда арсалдаан гарадаг байгаа гээшэ ха. Национально-сүлөөрэлгын дайнай боложо байха үедэ энэ түсэб ехээр анхаралда абтадаггүй байгаа бшуу.

Арсалдаанай гараһанһаа уламжалан, ВПАР болон национальна сүлөөрэлгын фронт хоёр можо боложо хубаараа: зарим министрнүүдыень правительствын түрүүлэгшэ Бен Хеддые, нүгөөдүүлынь—вице-түрүүлэгшэ Бен Беллые дэмжэнэ. Хүсэнэй тэнсүүри юу харуулнаб гэхэдэ, Бен Белла армида ехэ нүлөөтэй байха юм. Алжирай баруун болон зүүн хилэнүүд дээрэ байдаг национально-сүлөөрэлгын армиин дайшалхы шадабари ехэтэй частьнууд генеральна штабые тарааха тухай Бен Хеддын захиралтые дүүргэхэһээ арсаһан аад, Оран, Константина, Бон городуудта дай хэнгүйгөөр һүүлэй үдэрнүүдтэ ороһон байна. Сэрэгэй захиргаанай зургаан округой дүрбэниинь Бен Беллые лаб дэмжэдэг байха юм. Алжирай революциин национальна соведэйхид ВПАР-ай вице-түрүүлэгшые мүн лэ дэмжэнэ.

Бен Беллын тала баригшад Алжирые сүлөөлхэ национальна фронтын политбюро һаяхан байгуулаа. Энэ бюро хадаа «Алжирай революциин хуули ёһонуудта тааралдуулан, национальна конгрессые зарлаха хүрэтэр ороной хэрэгүүдые хүтэлбэрилгын түлөө харюусалгые бэедээ даажа абаха гэжэ шиидхээ. Политбюрогой долоон гэшүүдэй тоодо Бен Белла, тэрэнэй тала баридаг гурбан хүн оролсоно. Бе… политбюродо оруулагдаагүй.

Бен Хеддын болон Бен… тала баригшад һүүлэй үе… хүсэд можо боложо хүб… бэеэ баридаг байгаа. Тэд… үргэлжын холбоо барисаа… хэлсээ хэдэг байба. Алж… лоһон ушарнуудые согсолж… байхада, Алжирай хүтэлбэр… дэй хоорондо арсалдаанай … болобошье, бэрхэшээлые … дай хэнгүйгөөр зайсуулха, … лые демократическа ёһоор … шуулха эрхэ байдал бии.

Гэхэтэй хамта Алжирта байһан ушарые өөһэдынгөө … һада хэрэглэхые оролдогшо… бии. «Франциин Алжир» б… политика дэмжэдэг Франци… лөө ехэтэй этэгээдүүд тэд… до хамагай түрүүн оролс… шээлхэдэ, Алжирай хэрэгүү… рэгээр хамааралсахабди … Франциин правительствын … мациин асуудалнуудаар с… ретарь Пейрефит сэхэ зана… һэн байна. «Хэрбээ байдал… хардуу муу болоо һаань өө… эрхэтэдые хамгаалхын тула… ци сэхэ хамааралсаха» гэ… мэдүүлээ.

Гадаадын хүсэнүүдэй «т… жагүйгөөр» шиидхэгдэжэ бо… торой арсалдаан бэшэ, хари… риалистнуудай зүгһөө … оролсохо аюул алжир ара… ехэ түбэгтэй гэжэ эдэ бари… харуулжа үгэнэ.

Алжиртахи байдалай … хүгжэхэ байһаниинь саашаа… рагдахал. Ехэ хохидолдо … бэеэ даанхай байдалаа … абаһан алжир арад доти… бэрхэшээлнүүдые дабажа, … ликанска шэнэ хуули ё… тогтоожо, шэнэ, демократиче… жирые байгуулжа шадаха … лэхээр бүхы үндэһэ барим…

С. Ив…

Заһабари

Июлиин 29-нэй номерто… һэшэд ингэжэ хүдэлнэ, ур… лагдана» гэһэн статьягай … хуудаһан) гурбадахи к… «а» пунктын хоёрдохи … «Хэрбээ га бүриин 10 цен… гээд саашань уншаха.

ХЭН ИЛАГШААБ?

«Буряадай залуушуул» газетын редакци «түрэл хизаар нютагаа, тэрэнэй улад зониие мэдэхэ талаар» конкурс соносхобо.

Конкурсын дүрим дотор манай хизаар орон тухай 120 асуудалда харюу үгэхэ зорилто табигдана. Тэрэнэй бүхы асуудал дүрбэн бүлэг болгогдон хубаарилагдана гэхэдэ:

1. **Хизаараймнай түүхэ болон географи.**
2. **Буряадай экономике.**
3. **Республикын культура ба искусство.**
4. **Хизаар нютагаа алдаршуулһан хүнүүд.**

Дүримэй бүлэг бүхэн 30 асуудалһаа бүридэнэ. Конкурс августын 1-һээ октябриин 1 хүрэтэр үргэлжэлхэ юм. Газетын номер бүхэндэ 4 асуудал—бүлэг бүхэнһөө нэгэ-нэгэ асуудал толилогдохо байна. Асуудалай харюу—10 хоноод лэ нэгэ удаа толилогдожо байха юм. Конкурсдо хабаадагшад харюугаа тэрээн дээрэһээ шалгажа байхадань болохо.

Конкурсын дүн ноябриин 7-до согсологдохо. Бүхы гү, али олонхи асуудалнуудта харюу үгэгшэд илаһанда тоологдохо байна. Хэрбээ олон хүнэй адли тоотой асуудалда харюусаа һаань, жюри хэр дүүрэнээр, удха түгэлдэрөөр харюусаһыень шалгажа үзөөд, илагшые тодорхойлхо байна.

Нэгэдэхи һуури эзэлэгшэд арадай ажахын түйлалтануудые харуулһан выставкэдэ—Москва хото түлөөһэгүйгөөр эльгээгдэхэ юм. Хоёрдохи, гурбадахи һуури эзэлэгшэдтэ редакциин грамота бэлэгтэйгээр барюулагдаха болонхой.

«Буряадай залуушуул» газетэ захидаг хүнүүд конкурсдо хабаадалсаха эрхэтэй. Тэрээндэ хабаадаха дуратайшуул түрүүшынгээ харюутай хамта жэлэй эсэс хүрэтэр газетэ захиһанайнгаа квитанци (сентябриин нэгэнһээ хожом бэшэ) редакцида эльгээхэ зэргэтэй.

«Буряадай залуушуул» газетын һүүлэй 2—3 жэлэй туршада толилогдоһон номернуудта олонхи асуудалнуудай харюу олдохо юм.

Редакторай орло…

М. Н. НИМА…

Манай адрес, телефону…

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ТЕ… ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактора 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жизн… пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского стр… тельства—47-59, промышленности, транспорта, информаци… 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, п… и рабселькоров—40-49, отдел переводов и корректор… — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугород… переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства культ… Бурятской АССР.

Н00938. Зак. № 3396.